

**T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**ERGENLERDE EBEVEYN VE AKRAN BAĞLANMASI, YAŞAM DOYUMU,
COVID-19 KORKUSU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yasemin BİLGİ UZAR

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı

TEMMUZ 2022

**T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**ERGENLERDE EBEVEYN VE AKRAN BAĞLANMASI, YAŞAM DOYUMU,
COVID-19 KORKUSU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Yasemin BİLGİ UZAR
(191287004)**

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hakan DUMAN

TEMMUZ 2022

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz, Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı (191287004) numaralı öğrencisi Yasemin BİLGİ UZAR'ın "Ergenlerde Ebeveyn ve Akran Bağlanması, Yaşam Doyumu, Covid-19 Korkusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı tez çalışması enstitümüzün 29.07.2022 tarihinde yapılan tez savunma sınavında aşağıdaki jüri tarafından Oy Birliği ile Yüksek Lisans tezi olarak Kabul edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

Tez Savunma Tarihi: 29.07.2022

1) Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hakan DUMAN

2) Jüri Üyesi: Prof. Dr. Çağatay KARŞIDAĞ

3) Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Nilgün ONNAR

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Ergenlerde Ebeveyn ve Akran Bağlanması, Yaşam Doyumu, Covid-19 Korkusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim (29/07/2022).

Yasemin BİLGİ UZAR

ÖNSÖZ

Tez sürecinde değerli bilgi ve birikimiyle bana yol gösteren, emeğini ve desteklerini esirgemeyen hocam Dr. Öğr. Üyesi Hakan DUMAN'a tüm samimiyetimle teşekkürlerimi sunarım.

Tüm eğitim hayatım boyunca her zaman beni destekleyen ve yardımlarını esirmeyen sevgili babam İsmail Bilgi'e, annem Ezel Bilgi'e, kardeşim Arda Bilgi'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Her zaman elimden tutan ve beni yalnız bırakmayan, cesaretlendiren sevgili aileme minnettarım.

Sevgili eşim Soner Uzar'a zorlandığım zamanlarda bana olan desteği ve hep yanımda olduğu için çok teşekkür ederim.

Temmuz 2022

Yasemin BİLGİ UZAR

Psikolog

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
ÇİZELGE LİSTESİ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ	1
1.1 Problemin Tanımı.....	3
1.1.1 Araştırma soruları ve hipotezler	4
1.1.2 Değişken tanımı	5
1.2 Araştırmanın Amacı	5
1.3 Araştırmanın Önemi	6
1.4 Araştırmanın Kısıtlamaları ve Sınırlılıkları	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1 Bağlanma ve Bağlanma Kuramı	8
2.2 Ergenlikte Bağlanma	10
2.3 Yaşam Doyumu ve Yaşam Doyumu İle İlgili Yapılmış Araştırmalar	13
2.4 Covid-19 Pandemi Süreci	15
2.4.1 Covid-19 pandemi süreci ile ilgili yapılan araştırmalar	16
3. YÖNTEM	20
3.1 Araştırma Modeli	20
3.2 Evren ve Örneklem.....	20
3.3 Veri Toplama Araçları.....	22
3.3.1 Sosyodemografik bilgi formu	22
3.3.2 Covid-19 korkusu ölçeği	22
3.3.3 Yaşam doyumu ölçeği.....	22
3.3.4 Ebeveyn ve akran bağlanma envanteri - kısa formu.....	23
3.4 Veri Analizi.....	23
4. BULGULAR	25
5. TARTIŞMA	44
5.1 Anne, Baba ve Akran Bağlanma Envanteri İle Yaşam Doyumu, Covid-19 Korkusu Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	44
5.2 Covid-19 Korkusu ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	46
5.3 Yaşam Doyumu, Covid-19 Korkusu Değişkenlerinin Cinsiyete Bağlı Farklılıkların Değerlendirilmesi.....	46
5.4 Anne, Baba ve Akran Bağlanma Değişkenlerinin Cinsiyete Bağlı Farklılıkların Değerlendirilmesi	47
5.5 Anne, Baba ve Akran Bağlanma Değişkenlerinin Yaşa Bağlı Farklılıkların Değerlendirilmesi	47

5.6 Korku Virüs Korkusu ve Yaşam Doyumu Değişkenlerinin Yaşa Bağlı Farklılıkların Değerlendirilmesi.....	48
5.7 Anne, Baba ve Akran Bağlanma Envanteri İle Yaşam Doyumu, Covid-19 Korkusu Değişkenlerinin Anne ve Baba Tutumuna Bağlı Farklılıkların Değerlendirilmesi.....	49
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	52
6.1 Sonuç.....	52
6.2 Öneriler.....	53
KAYNAKLAR.....	55
EKLER.....	64
ÖZGEÇMİŞ.....	74

KISALTMALAR

EABE : Ebeveyn ve Akran Bağlanma Envanteri
DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 3.1: Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	21
Çizelge 4.1: Ölçeklerin Alt Boyut ve Toplam Boyut Seviyelerine İlişkin Frekans Dağılımı.....	25
Çizelge 4.2: Ölçeklerin Güvenilirliğine İlişkin Test	26
Çizelge 4.3: Ölçeklerin Alt Boyut ve Toplam Boyut Seviyelerinin Normallik Testi Sonucu.....	26
Çizelge 4.4: Anne Bağlanma Envanteri Seviyeleri ile Korona Virüs Korku Ölçek Seviyeleri ve Yaşam Doyum Ölçek Seviyeleri Arasındaki İlişkiye Dair Korelasyon Testi Sonucu	27
Çizelge 4.5: Baba Bağlanma Envanteri Seviyeleri ile Korona Virüs Korku Ölçek Seviyeleri ve Yaşam Doyum Ölçek Seviyeleri Arasındaki İlişkiye Dair Korelasyon Testi Sonucu	28
Çizelge 4.6: Arkadaş Bağlanma Envanteri Seviyeleri ile Korona Virüs Korku Ölçek Seviyeleri ve Yaşam Doyum Ölçek Seviyeleri Arasındaki İlişkiye Dair Korelasyon Testi Sonucu	29
Çizelge 4.7: Korona Virüs Korku Ölçek Seviyeleri ile Yaşam Doyum Ölçek Seviyeleri Arasındaki İlişkiye Dair Korelasyon Testi Sonucu.....	30
Çizelge 4.8: Korona Virüs Ölçeği ile Yaşam Doyum Ölçeğinin Cinsiyetle Karşılaştırılması.....	30
Çizelge 4.9: Anne Bağlanma Ölçeği ile Cinsiyetin Karşılaştırılması	31
Çizelge 4.10: Baba Bağlanma Ölçeği ile Cinsiyetin Karşılaştırılması.....	31
Çizelge 4.11: Arkadaş Bağlanma Ölçeği ile Cinsiyetin Karşılaştırılması.....	32
Çizelge 4.12: Korona Virüs Ölçeği ile Yaşam Doyum Ölçeğinin Yaş ile Karşılaştırılması.....	33
Çizelge 4.13: Anne Bağlanma Ölçeği ile Yaşların Karşılaştırılması	33
Çizelge 4.14: Baba Bağlanma Ölçeği ile Yaşların Karşılaştırılması.....	35
Çizelge 4.15: Arkadaş Bağlanma Ölçeği ile Yaşların Karşılaştırılması.....	36
Çizelge 4.16: Korona Virüs Ölçeği ile Yaşam Doyum Ölçeğinin Anne Tutum ile Karşılaştırılması.....	37
Çizelge 4.17: Anne Bağlanma Ölçeği ile Anne Tutum Karşılaştırılması.....	38
Çizelge 4.18: Baba Bağlanma Ölçeği ile Anne Tutum Karşılaştırılması	39
Çizelge 4.19: Arkadaş Bağlanma Ölçeği ile Anne Tutum Karşılaştırılması	40
Çizelge 4.20: Korona Virüs Ölçeği ile Yaşam Doyum Ölçeğinin Baba Tutum ile Karşılaştırılması.....	41
Çizelge 4.21: Anne Bağlanma Ölçeği ile Baba Tutumunun Karşılaştırılması	41
Çizelge 4.22: Baba Bağlanma Ölçeği ile Baba Tutumunun Karşılaştırılması.....	42
Çizelge 4.23: Arkadaş Bağlanma Ölçeği ile Baba Tutumunun Karşılaştırılması	43

ERGENLERDE EBEVEYN VE AKRAN BAĞLANMASI, YAŞAM DOYUMU, COVID-19 KORKUSU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Covid-19 dünya geneline hakim olan ve çözümü bulunamayan, refah düzeyimize olumsuz etkileri bulunan bir pandemi sürecidir. Oldukça yeni bir kavram olan pandemi dünyayı, insanları ve insan psikolojisini etkisi altına alan bir süreçtir. Covid-19 salgını hayatımızın birçok alanını etkileyen ve değiştiren halen devam eden bir pandemi sürecidir. Bu araştırmada 16-22 yaş grubundaki ergenlerde ebeveyn ve akran bağlanma ile yaşam doyumu ve Covid-19 korkusu arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Araştırma, nicel-ilişkisel tarama modelinde hazırlanmıştır. Örneklem birimine göre örneklem yaklaşımı olarak eleman örneklem olacaktır. Araştırmanın örneklemini İstanbul'da yaşayan 16-22 yaş grubu ergenlerden oluşan 300 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada yaş, cinsiyet, aile tipi gibi değişkenler hakkında bilgiler yer alan bir Sosyodemografik Bilgi Formu yer alacaktır. Katılımcılara değişkenlerin analizi için Covid-19 Korkusu, Ebeveyn ve Akran Bağlanma Envanteri, Yaşam Doymu Ölçekleri uygulanacaktır. Veriler lisanslı SPSS 25 paket program ile analiz edilecektir. Araştırmaya katılan ergenlerin 155 tanesi kadın olup, 145 tanesi erkektir. Araştırmaya katılanların cinsiyet oranları incelendiğinde; %51,67 'sinin kadın, %48,33' ünün erkek olduğu saptanmıştır. Yaş oranları incelendiğinde; %5' inin 16 yaşında, %29,33' ünün 17 yaşında, %32' sinin 18 yaşında olduğu bulunmuştur. Yapılan araştırmanın sonucuna göre ergenlerde ebeveyn ve akran bağlanması ve yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğuna, Covid-19 korkusunun ebeveyn ve akran bağlanması, yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Ebeveyn ve akran bağlanması; yaşam doyumu; Covid-19 korkusu.*

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENT AND PEER ATTACHMENT IN ADOLESCENTS, LIFE SATISFACTION, FEAR OF COVID-19

ABSTRACT

COVID-19 is a pandemic process that dominates the world and has no solution yet, and also has negative effects on our well-being. A brand new concept, the pandemic is a process that affects the world, people and human psychology. COVID-19 pandemic is an ongoing pandemic process that has affected and changed many areas of our lives. In this study, it was aimed to examine the relationship between parental and peer attachment, life satisfaction and COVID-19 fear in adolescents aged 16-22 years. The purpose of this study is to decipher the relationship between parental and peer attachment and life satisfaction and COVID-19 fear. The research has been prepared in a quantitative-relational screening model. According to the sampling unit, element sampling will be the sampling approach. The sample of the study consists of 300 people consisting of adolescents aged 16-22 living in Istanbul. A Sociodemographic Information Form containing information about variables such as age, gender, family type will be included in the research. Covid-19 Fear, Parent and Peer Attachment Inventory, and Life Satisfaction Scales will be applied to the participants for the analysis of the variables. The data will be analysed with a licensed SPSS 25 package plan. The gender statistics of the adolescents participating in the study are 155 women and 145 men. When the gender ratios of the participants in the study were examined, it was found that 51.67% are female and 48.33% are male. When the age ratios were examined, it was found that 5% are at the age of 16, 29.33% are at the age of 17, and 32% are at the age of 18. According to the results of the survey, adolescents have significant relationship between parental and peer connecting to but it is concluded that there is no significant relationship link to Covid-19 fear of parental and peer connecting with life satisfaction.

Keywords: *Parent and peer attachment; Life satisfaction; Covid-19 fear*

1. GİRİŞ

Araştırmanın amacı ergenlerde ebeveyn ve akran bağlaması ile yaşam doyumu ve Covid-19 korkusu arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Bu araştırmanın genel evrenini 2021-2022 yılında İstanbul İl Merkezi sınırları içerisinde bulunan 16-22 yaş grubu ergenler oluşturmaktadır. Araştırma, nicel-ilişkisel tarama modelinde hazırlanması planlanmaktadır. Örneklem birimine göre örneklem yaklaşımı olarak eleman örneklem olacaktır. Araştırmanın örnekleminin kolayda örneklem yöntemi ile belirlenmesi ve örnekleme İstanbul'da yaşayan 16-22 yaş grubu ergenlerde kadın ve erkeklerden oluşan 300 kişilik temsili grup olarak yapılmıştır.

Yaşam Doyumu düzeyini ölçmek hedefiyle Huebner (1994) aracılığıyla gelişmesini sağlayan, Çivitci (2007) aracılığıyla Türkçeye uyarlanan Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeğinin verileri değerlendirmeye alınacaktır.

Covid-19 korkusunu ölçme hedefiyle Ahorsu et al. (2020) aracılığıyla gelişmesi sağlanan ve Türkçeye uyarlanan Covid-19 Korkusu Ölçeğinin verileri değerlendirmeye alınacaktır.

Ebeveyn ve akran bağlanmasını ölçmek hedefiyle Armsden ve Greenberg (1987), Raja, McGee ve Stanton (1992) aracılığıyla gelişmesi sağlanmış olan Ebeveyn Ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri (EEAB) – Kısa Formunun verileri değerlendirmeye alınacaktır.

Araştırmada sosyodemografik bilgi formu ve ölçekler aracılığı ile 16-22 yaş grubundaki 300 ergenden elde edilen veriler lisanslı SPSS 25 paket programı ile analiz edilmiştir.

Ebeveyn ve akran bağlanması ile ilgili literatürde birçok araştırma mevcuttur. Covid-19 hayatın birçok alanını etkilemiştir. Halen yaşanmaya devam edilen covid-19 pandemi sürecinde bireylerde psikolojik zorlanmalar olduğu düşünülmektedir. Ergen grubun pandemi döneminde yaşam doyumu ve covid-19 korkusu ile ilgili literatürdeki araştırmalar çeşitli olmamakla beraber az bulunmaktadır. Ergenlerde

ebeveyn ve akran bağlanması ile yaşam doyumu ve Covid-19 arasında nasıl bir ilişki vardır?

Ergenlikte çocukluktan erişkinliğe geçiş sürecinde birçok fizyolojik, psikolojik ve sosyal yaşam ilerlemelerinden ortaya çıkmaktadır. Bu ilerleme ve gelişimler ergenin şimdi ve sonraki devrelerdeki yaşantısını biçimlendirmektedir.

Ergenlerdeki gözlem ve değerlendirme geçmişe dayanmaktadır. İlk toplumlar içindeki birçok kültürlerde, bu devir gösterişli törenlerle tebrik edilmiş, çocukluktan yetişkinliğe geçiş devrinin niteliği kişisel kapsamının yanında sosyal bir olgu olarak çok mühim bulunmuştur (Yavuzer, 2000).

Bağlanma, anne veya bebeğin bakımıyla ilgilenen kişi ile bebek arasında oluşan, tehdit durumlarında bilhassa kendini belli eden ömür boyu devamlılığını gösteren hissiyatı olan bir bağ biçiminde anlatılmaktadır (Ainsworth ve arkadaşları, 1978; Sroufe ve Waters, 1977; Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Bağlanmayla alakalı olarak Bowlby, Freud'dan esinlenerek; bebek ile bebeğin bakımıyla ilgilenen birey arasında ilerleyen bağlanma biçiminin ömür boyu devam ettiğini ön görmüştür (Atak ve Taştan, 2012). Bowlby'e göre, tüm kişiler etrafıyla benzeyen hissiyatlı bağlantılar oluşturmaya gereksinim duyar ve oluşan bağın niteliği kişinin psikolojik ve sosyal ilerleyişini tesir etmektedir (Bowlby, 1999; Atak ve Taştan, 2012).

Bağlanma, çoğunlukla bebek ve anne ile edinmek üzere bağlanma şekli ile bebek arasında bağıbağlı olarak bebeklik devrinde meydana gelmektedir. Meydana gelen bağ ömür boyu ilerleyerek "içsel çalışan modeller" (internal working models) vasıtasıyla kendisini temsil etmektedir. İçsel çalışan model benzerleri bebeğin özüne ve diğerine yönelik algısını şekillendirir. Bu model benzerleri bebeklik devrinde meydana gelir. Bebek ile bakımıyla ilgilenen arasındaki bağ pozitif tarafta gelişirse bebek kendini beğenilmeye değer olarak değerlendirir ve bakım verene karşı itimat geliştirir. Bu gelişim negatif olarak değerlendirilirse bebek ya kendisini beğenilmeye değer görmez ve bakım verene karşı itimat mevzusunda istikrarsız olur veya özünü beğenilmeye değer olarak değerlendirir yalnız bakım verene karşı itimat göstermez ve bakım verene önem vermez (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Sümer ve Güngör, 1999).

Yaşam doyumunu araştıran incelemelere bakıldığında, literatür de son senelerdeki yükselen meraka karşın, ergenlerin yaşam doyumunu araştıran incelemelerin yetişkinlerin yaşam doyumunu araştıran incelemelere göre fazla rastlanmamaktadır (Park ve arkadaşları, 2004). Ergenlik fiziksel, sosyal, mental ve kognitif kapsamlarında birçok varyasyonun beraber ve yoğun, seri yaşanan bir devir (Yörükoğlu, 2004) şeklinde yaşamın bütün ilerleyiş kapsamlarını tesir edebilecek özellikteki varyasyonları kapsayan (Tarhan, 2003) ve bu devirdeki hayat kalitesine bağlı anlayışlarının ileriki devirlerdeki psikolojik uygunluk ve iyi oluş amacıyla temeli meydana getirmesi yönünden mühim bir geçiş sürecidir.

Pandemi sürecinde meydana gelen psikolojik reaksiyonlar aşırı korkudan kayıtsızlığa, kaderciliğe doğru ortaya çıkan başkalıklar görünebilmektedir. Kimi bireyler ortaya çıkan tehvide karşın uyum gösterebilir ve çok fazla korku yaşamayabilir. Kimi olaylarda ruhsal tesirler zorlu ve daimi periyotlarda görülebilir. SARS salgını üstünde gerçekteştirilen incelemeler, ruhsal tesirlerin daima az süreli olmadığını, zorlu ve daimi psikolojik problemlerin ortaya çıkabildiğini göstermiştir (Taylor, 2019).

Araştırmalardan yola çıkararak bulunan öncelikli bulgularda, Covid-19'un psikolojik rahatsızlıklar ile bağlantılı olduğuna rastlanılmıştır (Lai ve arkadaşları, 2020). İnternet ağları üstünden 9 bin 9 kişi ile yürütölen bir araştırmada, katılan kişilerin yüzde 67,3'ünün Covid-19 hakkında çokça veya gereğinden fazla düzeyde kuşkulu olduğunu, yüzde 48,8'inin ise Covid-19 virüsüne maruz kalmamak için genellikle bireysel olarak kendisini izole ettiği bildirilmiştir (Nelson ve ark. 2020).

1.1 Problemin Tanımı

Covid-19 salgını hayatımızın birçok alanını etkileyen ve değiştiren halen devam eden bir pandemi sürecidir. Covid-19 pandemi süreci birçok kişiyi psikolojik açıdan etkilemektedir. Dünyadaki her bölgeyi etkileyen pandemi döneminde ergenlerin ebeveyn ve akran bağlanması, yaşam doyumunu ve covid-19 korkusu arasındaki ilişkiyi incelemek araştırmanın amacıdır. Pandemi sürecindeki ergenlerin araştırmanın 3 değişkeni olan bağlanma, yaşam doyumunu ve covid-19 korkusu hakkında nasıl etkilendiği ve aralarındaki ilişki problemi oluşturmaktadır.

1.1.1 Araştırma soruları ve hipotezler

Ergenlerde ebeveyn ve akran bağlanma ile yaşam doyumunu ve Covid-19 korkusu arasında bir ilişki var mıdır?

- 1) Ergenlerde anne bağlanma envanteri ile yaşam doyumunu ve Covid-19 korkusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 2) Ergenlerde baba bağlanma envanteri ile yaşam doyumunu ve Covid-19 korkusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 3) Ergenlerde arkadaş bağlanma envanteri ile yaşam doyumunu ve Covid-19 korkusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 4) Ergenlerde yaşam doyumunu ve Covid-19 korkusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 5) Ergenlerde cinsiyet ile Covid-19 korkusu ile yaşam doyumunu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 6) Ergenlerde anne bağlanma envanteri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 7) Ergenlerde baba bağlanma envanteri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 8) Ergenlerde arkadaş bağlanma envanteri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 9) Ergenlerde anne bağlanma envanteri ile yaşların arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 10) Ergenlerde baba bağlanma envanteri ile yaşların arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 11) Ergenlerde arkadaş bağlanma envanteri ile yaşların arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 12) Ergenlerde anne tutumunun Covid-19 korkusu ile yaşam doyumunun ölçęinin arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 13) Ergenlerde anne tutumu ile anne bağlanma ölçęi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

- 14) Ergenlerde anne tutumu ile baba bağlanma ölçeği arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 15) Ergenlerde anne tutumu ile arkadaş bağlanma ölçeği arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 16) Ergenlerde baba tutumunun Covid-19 korkusu ile yaşam doyumunun ölçeğinin arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 17) Ergenlerde baba tutumu ile anne bağlanma ölçeği arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 18) Ergenlerde baba tutumu ile baba bağlanma ölçeği arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 19) Ergenlerde baba tutumu ile arkadaş bağlanma ölçeği arasında anlamlı bir ilişki vardır.

1.1.2 Değişken tanımı

Bağlanma: Kişinin duygusal ve yakın ilişkiler kurma yönündeki eğilimi, bebek ve bakımıyla ilgilenen kişi (genellikle anne) arasında kurulan duygusal ve devam eden bağ olarak ifade edilmektedir.

Yaşam doyumu: Bireyin kendi yaşantısında oluşturduğu ölçütlere uygun bir şekilde kişinin bütün hayatını olumlu algılaması olarak tanımlanmaktadır.

Covid-19 korkusu: Bireyin korona virüsüne maruz kalarak Covid-19 test sonucunun pozitif çıkması ve hastalığa yakalanma konusundaki endişe durumu olarak tanımlanmaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Covid-19 salgını hayatımızın birçok alanını etkileyen ve değiştiren halen devam eden bir pandemi sürecidir. Covid-19 pandemi süreci birçok kişiyi psikolojik açıdan etkilemektedir. Hastalığı atlama süreci ve ölüm oranları kişilerde Covid-19 korkusu geliştirmektedir. Uzun süren karantina ve izolasyon dönemleri bireylerde Covid-19 korkusunu etkilemektedir. Pandemi sürecinin psikolojik etkileri ve ölüm oranları kişilerin yaşam doyum seviyelerini etkileyebileceği düşünülmektedir. Literatürde ebeveyn ve akran bağlanma ile ilgili birçok araştırma mevcuttur. Ergenlerin ebeveyn ve akran bağlanmalarının pandemi sürecine etkilerini ve bu etkilerle birlikte

ergenlerin yaşam doyumu ve Covid-19 korkusu arasındaki ilişkinin incelendiği bu yüksek lisans tez çalışması ile güncel yazına katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

1.3 Araştırmanın Önemi

Bu çalışmada 16-22 yaş grubundaki ergenlerde ebeveyn ve akran bağlanma ile yaşam doyumu ve Covid-19 korkusu arasındaki ilişkiyi incelemek hedeflenmiştir.

Covid-19 dünyanın tümünde olan ve sonucu olamayan, refah seviyemize negatif tesirleri olan bir pandemi dönemidir. Hayli yeni bir terim olan pandemi dünyayı, bireyleri ve kişi psikolojisini tesiri altına alan bir süreçtir. Bu süreçte normalleşmeye yönelik dünyanın algısını benimsemek süreç almaktadır. Kişiler Covid-19 ile yaşamayı benimsemiş görünse de eylemlerini ve gereksinimlerini önceki gibi rahat, refah seviyesinde gerçekleştirmemektedirler, anksiyete duygusu egemendir. Bu süreç yeni olduğu için literatürde pandemi ile ilgili çalışmalara ve ölçeklere denk gelmek pek olası değildir. Ama pandemi artık yaşamımızda olacağı için yeni kuşakların ergenlerin yaşamlarının yaşam doyumu noktasındaki neticesinin ne seviyede olduğunu araştırıp, Covid-19 korkusunun ne seviyede olduğunu araştırıp, ebeveyn ve akran bağlanmasının bu durumda diğer değişkenlerle bağlantısının ne seviyede olduğunu bulup, sonuç odaklı araştırmalar uygulandığı kanısında korku seviyelerinin azalmasının ve yaşam doyumlarının fazla olabilmesi yönünden destek olabilmek için literatüre faydası olacak çalışmalar olmalıdır. Çalışma neticesinde bulunan sonuçlar, literatürde bu alanda araştırma yapacak araştırmacılara bir düşünce olması ve pandemi dönemi ile ilgili çalışma açığının yok olması görüşünden oldukça önemlidir. Ergenlerde ebeveyn ve akran bağlanma ile yaşam doyumu ve Covid-19 korkusu arasındaki ilişki ne düzeyde etkilenmektedir?

1.4 Araştırmanın Kısıtlamaları ve Sınırlılıkları

Bu araştırma İstanbul ilinde yaşayan 16-22 yaş grubu ergenler ile sınırlıdır. Araştırmada elde edilecek veriler 16-22 yaş grubu ergenlere uygulanan Covid-19 Korkusu Ölçeği, EABE, Yaşam Doyumu Ölçeğinden elde edilen verilerle sınırlıdır. Pandemi süreci uzun bir süreç olup dönemsel olarak bireysel etkileri farklılık gösterebileceği düşünülmektedir. Pandemi döneminde yapılan çalışmanın dışarı çıkma yasağının olduğu dönemde öğrencilere araştırmanın uygulanması ile kısıtlamaların kalktığı dönemdeki anketlere verilecek cevapların değişkenlik göstereceği düşünülmektedir. Araştırmaya katılan kişilerin anketlerdeki sorulara

içtenlikle ve doğru bir şekilde cevaplandırmaları araştırmadan elde edilecek bulgulara yönelik kısıtlamalardan biridir. Araştırmanın dışlama kriteri 16-22 yaş aralığı dışında kalan ergenlerdir. Yaş grubunun geniş tutulması araştırmanın sonuçları açısından daha geniş çaplı bir araştırma olup elde edilen bulguların geniş çaplı incelenmesinin literatüre katkısının daha fazla olabileceği düşünülmektedir. Yapılan araştırmanın uygulandığı pandemi döneminin koşulları açısından birinci çalışma ve ikinci çalışma şeklinde katılımcıların ayrıştırılıp araştırma iki grup halinde, pandemi döneminin başında ve sonrasındaki etkilerinin karşılaştırılması açısından araştırmanı yapılması, insanların normalleşme sürecine yönelik değerlendirilme yapılması, araştırmanın sonucunu etkileyeceği düşünülmektedir. Yapılan araştırmanın İstanbul ilinin Şişli ilçesi ile sınırlı kalıp Türkiye genelinde yapılması araştırmanın bulgularının çeşitliliği açısından diğer sınırlılıklarından bir tanesi olarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın evreni olan ergenler özel eğitim gören öğrencilerden oluşması kısıtlamalardan biridir. Katılımcılara depresyon ve anksiyete bozukluğu ölçeklerinin uygulanması diğer bir kısıtlamalardan biridir, katılımcılara bu iki ölçek uygulanmadığından psikolojik olarak iyi oldukları varsayılabilir. Araştırmadaki sosyodemografik özellik olan anne ve baba tutum cevapları katılımcıların öznel değerlendirmeleri olup tartışmada öznel değerlendirmelerine göre tartışılmıştır. Ölçek aracılığıyla tutum verileri elde edilmediğinden araştırmanın diğer sınırlılıklarından biridir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Bağlanma ve Bağlanma Kuramı

Bağlanma, bakım veren kişi, anne veya çocuğun bakımıyla ilgilenen kişi ve çocuk arasında oluşan samimiyete, yakınlığa göre ortaya çıkan, çocuğa zarar verebilecek riskli durumlarında bilhassa ortaya çıkan ve hayat boyunca devam etmekte olan duygusal bir ilişki olarak anlatılır (Ainsworth ve arkadaşları, 1978; Sroufe ve Waters, 1977; Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Bağlanma kuramı, ilk olarak bebeklik devrinde bebeğin bakımıyla ilgilenen kişi ve bebek arasında meydana çıkmasıyla beraber, çocukluktan erişkinlik çağı boyunca duygusal, kognitif ve davranışla ilgili niteliklerin meydana gelmesi ve ilerlemesi birlikte harmanlanarak aile, sosyal ve romantik birlikteliklerini kavramak amacıyla da ele alınan bir örnek olmuştur (Meredith, Strong ve Feeney, 2007).

Bowlby'e göre, çocuğun bakımıyla ilgilenen kişi ve bebek arasında bir yakınlık, duygusal bağın meydana gelmesi ve bebeğin kendisini güvende duyması – güvende hissetmesi-, yaşadığı çevreyi, dünyayı algısını, bebeklik çağında oluşan aralarındaki bağda bebeğin gereksinimlerinin giderilmesi, karşılanması kadar biçimlendirir. Şayet ilerleyiş pozitif gelişirse bebek şahsını sevmeye değer ve kıymetli olarak, diğer kişileri ve çevresini ise güvenli ve pozitif olarak değerlendirecektir. Şayet ilerleyiş negatif gelişirse, bebeğin gereksinimleri giderilmezse ve duygusal şekilde manalı bir ilişki meydana gelmezse bebeğin şahsını, diğer kişileri ve çevreyi değerlendirme şekli olumsuz ifade edilecektir. (Bowlby, 1999).

Bağlanma ile alakalı olarak Bowlby, Freud'dan etkiye uğrayarak; bakımıyla ilgilenen kişi ve bebek arasında ilerleyen bağlanma biçimi hayat boyu devam ettiğini ileri sürmüştür (Atak ve Taştan, 2012). Bowlby'e göre bütün kişiler etrafıyla samimi duygusal bağlar ortaya çıkarmaya gereksinim duyar ve ortaya çıkan bağın niteliği kişinin sosyal ve psikolojik ilerleyişine etki eder. (Bowlby, 1999; Atak ve Taştan, 2012).

Bağlanma, bebeklik çağında çoğunlukla anne ile bağlanma biçimi ile bebek arasındaki bağa ilişkili şekilde meydana gelmekle beraber hayat boyu ilerleyerek “içsel çalışan modeller” (internal working models) yoluyla özünü ortaya çıkarır. İçsel çalışan modeller bebeklik çağında meydana gelir. Bebeğin şahsına ve diğerine karşı değerlendirmesini tanımlar. Bebeğin bakımıyla ilgilenen ve bebek arasında pozitif açıdan gelişirse bebek şahsını sevmeye değer olarak değerlendirir ve bakımıyla ilgilenene karşı güven geliştirir. Bu ilerleyiş negatif olarak değerlendirilirse bebek ya şahsını sevmeye değer değerlendirmez ve bakımıyla ilgilenene karşı güvenme açısından belirsiz kalır, ya da kendisini sevmeye değer değerlendirir ancak bakımıyla ilgilenene karşı güven oluşmaz ve bakımıyla ilgileneni aldırış etmez (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Sümer ve Güngör, 1999).

Bağlanmanın rolünü araştıran araştırmalar ergen ve yetişkin ilişkilerindeki tespitleri, hayatının ilk zamanlarında ebeveynlerinin çocuklarına göstermiş oldukları reaksiyonlar ile ilişkili çocuğun özüne ve arkadaşlarına karşı ortaya çıkardığı modellerin hayatının diğer zamanlarında da ikili samimi bağlantıları için bir model özelliğinde olduğunu delilleriyle göstermiştir (Allen ve arkadaşları, 2002).

1980 zamanlarına dek, deneysel araştırmaların ebeveyn ve akran bağlarının, çocuk ve ergen gelişiminde bırakılan izlenimi ikisinin birbirinden ayrı şekilde değer biçmesine yönelik birlikte etki içindeki bu iki toplumsal düzene doğru literatürde fazlalaştığı gözlemi yapılmaktadır (Engels ve arkadaşları, 2002; Helsen ve arkadaşları, 2000; Updegraff ve arkadaşları, 2001).

Ebeveyn ve akranların evvelki araştırmalarda ergenlerin akranları ve ebeveynleriyle bağlantıları incelendiğinde diğeriyle çatışan şekilde katkısı olan kişi olarak çalışmaya başlandığı görülmektedir (Douvan ve Adelson, 1966). Yalnız yakın dönemdeki araştırmalarda akran bağlantılarının ergenlikte çokça mühim bir şekilde meydana geldiği duyurulmaktadır (Berndt ve Hestenes, 1996; Harter, 1999). Samimi bağlantıların çocuk üstünde minimum anne ve baba kadar üstelik muhtemel olarak ebeveynlerinden de çokça etki ettiği görülmüştür (Cüceloğlu, 1990).

Akran ilişkileri ergenlik zamanında ergenlerin hayatını sürdürdükleri bir farklı mühim olan zamandır. Ergenlik döneminin gelişimsel süreçlerinde kimliğini keşfetme ve kimliğini diğer ergenler ile kıyaslayarak yeni kimliğini keşfetme arayışındadırlar. Ergenin samimi ilişkileri ve akranları ile olan birbirini karşılıklı etkilemesi mühimdir ve fazla değer biçmeleri, diğer kimselerden çokça etkiye

uğraması ergenlerin toplumsal gelişim nitelikleri içerisinde en göze çarpan olarak değerlendirilir (Santrock, 2005).

Değerlendirmeler genellikle ergenler hislerini, görüşlerini, yaşantılarını arkadaşlarına anlatma gereksinimi hissederler ve gereksinimlerinin karşılığını bulmasında akranlarıyla olan bağları ve samimi arkadaş olmaları ergenlik zamanında mühim olur (Savin ve arkadaşları, 1990). Bu konseptle bakıldığında, ebeveyn ve akranlarıyla bağların, ergenlik zamanının gelişiminde mühim olduğu görülmektedir.

2.2 Ergenlikte Bağlanma

Bebeklik çağında bebeğin bakımıyla ilgilenene olan gereksinimi bilhassa temel bakıma ait olmasına karşın ergenlikte bu olay ergenin şahsi gereksinimlerini kendisinin olmasıyla beraber ergenin gereksinimleri duygular üstüne döner. Duygulanımlarını ayarlama gereksinimlerini de çoğunlukla ailesinden bağımsız olarak şahsi sosyal etrafında bağımsız olarak ilerletirler (Allen ve Manning 2007). Bağlanma şekilleri ergenliğe göre devamlı güçlendirildiklerinden dolayı ergenlik çağının sonunda devamlılığını sürdürerek daimi bir şekle gelir. Aile ergene göre daha değersiz bir şekle gelmemekle beraber, bu çağda ergen aileden özgürlüğünü edinmek için uğraş verir. Bu dönemde romantik ve sosyal bağlara yönelen bağlanma, ergenlerin ailelerinden fazla kendi akranlarına döner (Hazan ve Zeifman, 1994). Buna karşın Bugental ve Good-now (1998) ebeveynlerin evlatlarının ergenlik çağında sosyalleştiği etrafındakilerle birlikte oluşturduğu bağda değerli bir önem taşır. Yapılan birtakım incelemeler ise ergenlerin bu devirde aileleriyle bağlanma bağlarını birtakım gereksinimleri gidermek sebebiyle genç erişkinliğe doğru sürdürdüklerini belirtmiştir (Furman ve Buhrmester 1992; Nickerson ve Nagle 2005). Kişilerin genç erişkinlik ve erişkinlik zamanlarında subjektif iyi olmalarını aileleriyle birlikte güvenli bağlanmaları tanımlamaktadır. Çocukluk çağlarında bağlanma ebeveynler arasındaki bağla ilişkili şekilde biçimlenmesiyle beraber, ergenlikte de ebeveynler arasındaki davranışlar ergen üstünde mühim yer tutar. Ebeveyn tutumlarıyla ilişkili ilk ayırmayı Baumrind (1996) gerçekleştirmiştir. Bu ayırmayı da ebeveyn tutumunu otoriter, güvenliğini sağlayan ve demokratik şeklinde üçe bölmüştür. Sonrasında ise Steinberg (2008) ebeveyn tutumunun, ebeveyn hassasiyetini ve ebeveyn istemci oluşu şeklinde ikiye bölmüş ve ebeveyn stillerini sorumlu, otoriter, imkân yaratan ve vurdumduymaz şeklinde tanımlamıştır.

Kumru ve arkadaşları (2004) yaş arttıkça ergenlerin bağlanma tutumlarının da arttığını ve pozitif toplumsal tutumları fazlaca yansıttıklarını ifade etmişlerdir. Ergenlerin yaşları arttıkça akranlarına yönelmelerinin ve bağlanma tutumlarının artış gösterdiği söylenebilir. İlerleyen yaşlarda akranlara bağlanmanın artmasının ergenlerin sınıf ortamı gibi ortamlarda geçirdikleri süre ve yaşantılarıyla ilişkili olabileceği söylenebilir. Geçirilen sürenin ve yaşantıların bağlanmanın artmasını destekleyici olabileceği söylenebilir (Günaydın ve Yöndem, 2007). Priel ve arkadaşları (1998); Kumru ve arkadaşları (2004) kadınların erkeklere göre daha fazla pozitif tutum gösterdiklerini, bununla birlikte akranları bu tutumları samimi ve yapıcı şekilde algıladığını ettiklerini ifade etmişlerdir.

Çocuklukta gelişen keşfetme davranışları ergenlikte de ilerler ve ergenin şahsiyetinin şekillenmesinde önemli derecede etkisi olur. Hazan ve Shaver (1987) kuşkulu bağlanan ergenlerin şahsiyetlerini kararlaştırma da aktif olmadıklarını ve sosyal ve romantik bağlarına ait atılımlara da açık olmadıklarını ileri sürmüştür. Aynı biçimde Reich ve Siegel (2002) endişeli bağlanma şekline ait ergenlerin, ailelerinin kendilerine de yarattığı “güvenli ortam” hakkında belirsizlik hissettiklerinden dolayı, ergenlik çağlarında aileden özgürlüklerini edinme gayretlerinin yalnız bırakılma fikirleri ve tek başınalık duyguları ile beraber endişeli bir durumda üstesinden gelmeye gayret ettiklerini ifade etmiştir.

Türkiye’ de Sümer (2006) bu mevzuda güvenli bağlanan ergenlerin ebeveynlerinden özgürlüklerini edinme gayretlerinin ve kim olduklarını keşfetme imkânı yaratan “güvenli ortam” yardımıyla sağlamlaştırdıklarını ifade etmiştir (Doğan, 2016).

Bağlanma bağının niteliği ebeveyni ile ergen arasında olan, ergenin olan bağdaki işlevlerini duygusal ve toplumsal ilerleyişine hangi yöntemle gerçekleştirdiğini belirtir. Anne ve babası ile güvenli bağlanan ergen ve genç yetişkinlerde, toplumsal uygunluk, genel yaşam doyumu ve kişisel saygı niteliklerinin üstte bulunduğu karşılaşılmıştır (Rice, 1990).

Suess ve arkadaşları (1992) içinde birden çok işlev bulunduran bağlanma bağlantılarının başka gelişimsel zamanlarda etkinlik gösterdiğini ve bağımlı olmayan içsel modeller oluştuğunu ileri sürmüşlerdir.

Araştırılmış olan 11-15 yaş grubundaki ergenlere ileriki yaşantılarındaki programları, tutumları, görüşleri sorulmuş ve cevaplanan soruların anne, baba ve çocuk arasındaki

bağlantının ergenin ileriki yaşantısındaki tasarladığı düzeni biçimlendirmede mühim şekilde meydana geldiği bildirilmiştir (Numi ve Pullianien, 1991).

Adler çocuğun aile içerisinde anne ve babanın tutumlarından etkiye uğradığını, bu etkinin çocuğun özünü gelişmesine yol açmada oldukça mühim olduğunu dile getirmiştir (Aktuğ, 2006). Maslow çocuğun kimliğini bulmadaki yolunu ve biçimlenmesinde anne ve babasının tutumlarının mühimini ve çocuğun etrafının mühimini dile getirir (Şahin, 1994).

Erikson (1959) bireyin hayatındaki sekiz zamanın sağlıklı bir şekilde meydana gelebilmesi konusunda anne ve babanın tutumlarının mühim olduğuna önem vermektedir. Anne ve babanın tutumları, ebeveyn ve çocuk bağlantısını, çocuğun toplumsal olarak etrafını, vermiş olduğu reaksiyonları ve tutumları etkiye uğratmaktadır (Fitzgerald ve White, 2003). Sağlıklı bir kimlik keşfinin gelişimi için literatür taramasındaki kuramcıların ortada bulunduğu nokta ebeveynlerinin tutumlarının çokça mühim olduğudur.

Nunes ve Mota (2017) yapmış oldukları araştırmada ergenlerin anne ve baba davranışlarını demokratik biçimde algısı çoğaldıkça güvenli bağlanma seviyelerinin yükseldiği, otoriter anne ve baba davranışının ergenin güvenli bağlanma seviyelerini düşüğünü ortaya koymuşlardır. Yapılmış olan araştırmalardan elde edilen bulgularda fark gözetmeksizin, ergenin anne ve baba davranışını demokratik biçimde idrak anneye, babaya ve akrana güvenli bağlanma seviyelerinin yükseldiği bulunmuştur (Meesers ve arkadaşları, 2017; Ying ve arkadaşları, 2015). Ergenin anne ve baba davranışını koruyucu talepçi ve otoriter şekilde algılaması yükseldikçe akrana, anneye ve babaya güvenli bağlanma seviyesinin averajının düşüğü görülmüştür. Literatürdeki keşifler araştırma keşifleri ile aynı biçimdedir ve ergenin ebeveyn davranışlarını kollayıcı - talepçi ya da otoriter olarak idrak etmesi ebeveyne ve akrana güvenli bağlanma düzey averajının düşüğünü göstermektedir (Chow ve arkadaşları, 2017; Liu ve arkadaşları, 2018; Llorca ve arkadaşları, 2017).

Otoriter tutum kabullenen anne ve babalar çocuklarının anne ve babalarına karşı gösterdikleri kaidelere uyum sağlamaları gerektiğini ve gerekçesi olmadan o kaidelere katlanmalarını talep ederler. Bu tutuma uyum sağlayan yaşam alanlarında çocukların bir konuda kişisel görüşlerini dile getirmesi mümkün değildir. Ebeveynlerin aracılığıyla ortaya konan bir ilkeyi bozduğunda çocuklara uygunsuz davranış gösteren kişilere uygulanan yaptırım vardır (Baumrind, 1968).

Otoriter anne ve baba tutumu olan bir ailedeki çocuk özgüven konusundaki sorunları, bir başka çalışmada girişken biçimde davranış gösterememe, toplumsal çevrelerde özsel ifadeler ve biçimlerini dile getirmekten kaçınacak kişi olarak yararlı olmayan davranışlar gözlemlenebilir (Aslan, 1992). Bu tutumda büyüyen çocuklarda nefreti denetleyebilme ve toplumsal olarak karşılıklı etkileme işinde sorunlar ortaya çıktığını dile getirmiştir (Snyder ve arkadaşları, 2003). Arı ve arkadaşları (1995) yapmış oldukları araştırmada otoriter tutum etki içindeki büyümenin çocuklarda mühim tutum sorunları görme oranını yükselttiğini bildirmişlerdir.

İlgisiz ebeveyn tutumunda anne ve babanın çocuğun gereksinimlerine ve taleplerine ihtiyacı olduğunda ve ihtiyacı olduğu kadar yanıt vermemektedir. Anne ve babalar çocuklarına belli olmayan rastgele bir kaide ortaya çıkarmazlar, başarısızlıkları olmayanla çokça dikkat çekmezler, pozitif yeterlilik hisleri büyümeleri konusunda psikolojik biçimde bunları yetiştirmezler. Yapmış oldukları yanlışları daima söylerler ve bu gerekçeyle çocuklarda nefret dolu, huysuz, özünü dile getiremeyen, özlük saygısını oldukça düşük kişiler şeklinde ifade edilebilirler (Yavuz, 1991; Özdoğan, 1997). Yörükoğlu (1998) bu biçimde sunmuştur; gereğince çocuk özünü tek başına olduğunu sezmede, çocuğun gereksinimi aldırış etmemekte, samimi bağlantılar deneyimlememektedirler.

2.3 Yaşam Doymu ve Yaşam Doymu İle İlgili Yapılmış Araştırmalar

Yaşam doymu kavramı öncelikle Neugarten (1961) aracılığıyla meydana çıkmakla beraber, kavramla ilgili birtakım inceleme yapılmış ve yaşam doymu, bireyin hayattan talepleri ile şu an da sahip olduklarına ait bireyin şahsi subjektif kararını kapsamakta ve bireyin talep ettiği yaşamı yaşayıp yaşamadığını içerir. Yaşam doymu bireyin yaşamındaki yalnız bir değişkene dair doymu değil, yaşamının tümünü yorumlamasına ilişkin bir doymudur (Diener ve arkadaşları, 1985; 1998). Yaşam doymu öznel iyi oluşun kognitif yapısını meydana getirir. Yaşam doymu aile, çalışma hayatı, ev hayatı, toplumsal hayata ait doyumların tamamı şeklinde yorumlanabilir (Yetim, 1993).

Yaşam doymunu araştıran incelemelere bakıldığında, literatür de son senelerdeki yükselen meraka karşın, ergenlerin yaşam doymunu araştıran incelemelerin yetişkinlerin yaşam doymunu araştıran incelemelere göre fazla rastlanmamaktadır (Park ve arkadaşları, 2004). Ergenlik bedensel, toplumsal, mental ve kognitif

kapsamlarında birçok varyasyonun beraber ve yoğun, seri yaşanan bir devir (Yörükoğlu, 2004) şeklinde yaşamın bütün ilerleyiş kapsamlarını tesir edebilecek özellikteki varyasyonları kapsayan (Tarhan, 2003) ve bu devirdeki hayat niteliğine bağlı algıların ileri ki devirlerdeki psikolojik uygunluk ve iyi oluş amacıyla temeli meydana getirmesi yönünden mühim bir geçiş sürecidir.

Pavot ve Diener (1993) yaşam doyumunu, şahısların talepte buldukları hayat standardıyla kişisel hayat niteliklerinin subjektif kıyaslanması neticesinde ortaya çıkan bilinçli bir kognitif muhakeme şeklinde ifade etmişlerdir (Pavot ve arkadaşları, 1991; Pavot ve Diener, 1993). Örnek olarak, kişinin çalışma hoşnutluğu yaşam doyumunu yükseltebilmekle beraber, genel yaşam doyumunu saptamaz. Appleton ve Song (2008), yaşam doyumunun ekonomik getiri, mesleki ve toplumsal pozisyon, imkânlar ve aktif sosyallik, refah seviyesi, yönetim düşünce yapısına ait hoşnutluk, internet ağları ve ebeveyn alışkanlığı şeklinde 6 ayrı öğeden meydana geldiğini ileri sürmüşlerdir.

Diener (1984) bireyin yaşam doyumunun ilerleyen yaşam koşulları ile başkalaşabileceğini ifade etmiştir. Evli olmanın veya ilişkideki eşi ile beraber hayat sürmenin yaşam doyumunu yükselttiğini ifade etmiştir (Diener ve arkadaşları, 2000). Guarnieri ve arkadaşları, (2015) ebeveyn bağlanma, akranlara bağlanma ve duygusal bağlanma ile yaşam doyumunu arasındaki bağı 18-25 yaş grubunda araştırmıştır. Neticeye bakıldığında; anne, baba ve akranlara bağlanma ile yaşam doyumunu anlamlı derecede olumlu şekilde ilişkisi vardır, duygusal bağlanma ise yaşam doyumunu üstünde etkili yordayıcı bir tesiri vardır. Ergenlerde yaşam doyumunu araştıran incelemeler değerlendirildiğinde bu temanın daha iyi ifade edilmesi gerekli olduğu besleyen bulguların var olduğu rastlanmaktadır.

Çocuklarda yaşam doyumunu bilimsel niteliği olan başarı ve ruhsal bakımdan sağlıklı olma ile bağlantılandırılmaktadır (Baker ve arkadaşları 1997; Noddings, 2006). Tersine fazla seviyede yaşam doyumunu gösteren kişilerin fazlaca etki gösterdiği sorunların sonuçları, bağışlama işi gibi alçakgönüllülük belirtisi olarak görülen psikolojik nitelikleri çokça ortaya koyduğu ve ruhsal gerilim hayat durumlarına karşı koyma gücünde buldukları dile getirilmektedir (Frisch, 2000; Huebner ve arkadaşları, 2004; Veenhoven, 1989).

Ergenlik zamanında çocuklarda yetkin olma ve yılmaz olma gelişimi pozitif hisler ile bağlantılıdır (Clonan ve arkadaşları, 2004). Pozitif hisler, çocuğun toplumsal ve

duygusal olarak oluştuğu yer ile birlikte toplumun çocuğun davranışlarına olan etkisinin farklı olmasını veya davranışlarının gelişmesini sağlamak ve çocuğun toplumla uyum sürecine yardımda bulunur (Bear, Manning ve Izard, 2003). Ergenlik zamanında yaş arttıka yaşam doyumunu seviyesinde azalmaya doğru gidebileceği dile getirilmektedir (Çivitçi, 2010). Bu zamanda ebeveyn ve topluma karşın sorumlulukların çoğalması ve kimlik keşfetme gibi gelişimsel durumların yaşam doyumuna etkisi olabileceği dile getirilmiştir (Harter, 1986). Ergenlik döneminin yapısınca yaşam doyumunda gözlem yapılan bu azalış, ergenlerde yaşam doyumunu gibi pozitif niteliklerin geliştirilmesinin mühimini ve ergenlere göre meydana gelen karşı konulan araştırmalarında bu niteliklerin önemli bulunmasının gereksinimi meydana çıkmıştır (Ash ve Huebner, 2001).

Ergenlik zamanında akran bağlantıları ergenin gelişiminde etkisi olduğu söylenmektedir. Ergenlikte akranları aracılığıyla reddedilme, stresli yaşantılarla karşı karşıya olmak, ergenlerin yaşam doyumunu seviyelerini azaltmakta ergenlerde dışa vurumdaki problemleri meydana getirmektedir (Huebner ve arkadaşları, 2010). Bu durumda sağlıklı gelişimsel ortaya koyan ve desteklenen ergenler, toplumun içinden bir parça olmaya yönelim gösterirler (Baker ve arkadaşları, 2003). Anne ve babasıyla güvenli bağlanan ergen ve genç yetişkinlerde, toplumsal uygunluk, genel yaşam doyumunu ve kişisel saygı niteliklerinin üstte bulunduğu karşılaşılmıştır (Rice, 1990).

Türkiye’de yaşayan ergenlerde yaşam doyumunu araştıran araştırmaların da yetişkinlerle araştırılan araştırmalara oranla sınırlılık gösterdiği dile getirebilir. Elde edilen analizin yapılmasında lisedeki ergenlerle araştırılan yaşam doyumunu araştırmaları, yalnız kalma ve ebeveyn beraberliği (ivtici, ivtici ve Fiyakalı, 2009), ergenlerin ebeveyn yaşantıları (Eryılmaz, 2011), zsaygı (ivtici, 2010; Yiğit, 2010), nefret dile getirme stilleri (een-Eroğul ve Bilge-Türk, 2013), okul tükenmişliği (Aypay ve Eryılmaz, 2011), özsel ve anne – babasal nitelikler (ivtici, 2009), zorbalık (Hilooğlu, 2009; Karlıer-Soydaş, 2011), hissel zeka (Kırtıl, 2009), anne ve babaya bağlanma ve okula bağlanma (zdemir ve Koruklu, 2013) arasındaki ilişkilerin incelenmesini amaçlayan çalışmalardır.

2.4 Covid-19 Pandemi Süreci

DSÖ, sağlık terimini, yalnızca rahatsızlık ya da sakatlığın bulunmaması değil; bedensel, psikolojik ve toplumsal açıdan bütün bir iyilik durumu şeklinde ifade

etmektedir (WHO, 1946). Wuhan, Çin’de viral pnömoni ile başvuran bir kitle grup hastadan korona virüs izole edildi. Artan küresel nüfus ile, yeni virüsün yayılarak pandemik düzeylere ulaşma endişesi dünyayı sardı ve gerçek oldu. Wuhan’daki ‘deniz ürünleri pazarından’ yayıldığına inanılmaktaydı. Bu virüs insandan insana geçebilmektedir ve gribe benzer bir şekilde yayılmaktadır. Kişilerin yakın temastan kaçınmaları, sosyal mesafe kurallarına uymaları önemle duyurulmuştur. Covid-19 virüsü hakkında net bir bilgiye sahip olmamakla birlikte oluşan bu belirsizlik durumu kişilerde kaygı düzeyi oluşumuna yol açmaktadır. Belirtilerin ve etkilediği yaş gruplarının sürekli değişimi kişiyi pandemi sürecinin çemberi içerisine aldığı dile getirmek olasıdır. Covid-19 pandemisi Aralık 2019’da Asya’da meydana gelmiş ve Mart 2020 süre zarfı itibariyle 4 ay denecek kadar uzun olmayan bir sürede bütün dünyayı saran bir pandemiye dönüşmüştür (WHO, 2020a; 2020b). Süreç dâhilinde ulusal olarak birçok önlemler alınmaktadır ve bu önlemlere uyulduğu takdirde süreci daha sağlam yönetebildiğimizi söylemek mümkündür. Pandemi sürecinin mevcut etkilerinin veya politik, kültürel, ekonomik ve şu anda tahmin edemeyeceğimiz birçok süreçler silsilesi halinde olası bir bilinmezlik olarak hayatımızın içindedir.

Türkiye’de 2020 yılının Mart ayında covid-19 virüsüne bağlı ilk vaka ve virüsle ilişkili ilk ölüm olayı ortaya çıkmıştır. 16 Mart 2020 tarihinde ise okullardaki eğitim sürecine ara verilip belli yaş grubunda olan kişilere sokağa çıkma hakkında yasak getirilmiştir (Ladikli ve arkadaşları, 2020). Covid-19 virüsünün yayılmasından kaynaklı toplumsal izolasyon ile ilgili teşvik edilip karantina sürecine geçiş yapılmıştır. Gelişmeler sonucunda bireylerin arasındaki iletişimlerinde, iş ve eğitim konularında online iletişim yaşadığımız hayatın tamamını oluşturup merkezi haline gelmiştir (Kwok ve arkadaşları, 2020). Türkiye’ de ise virüsün yayılması arttığında kamu ve özel sektörde insanlara esnek çalışma saatleri ve evden çalışma, öğrenciler için uzaktan eğitim süreçlerine geçiş yapılmıştır (Hatun, Dicle ve Demirci, 2020).

2.4.1 Covid-19 pandemi süreci ile ilgili yapılan araştırmalar

Covid-19 ile ilgili yapılan çalışmalar; vakaların % 80’lik bölümünün mühim bir tıbbi müdahale istemeyecek biçimde rahatsızlık geçirdiğini; ancak mühim vakalarda rahatsızlığın zatürreye çevirebildiğini ve suni solunum şekillerine gereksinim olabildiğine rastlanmaktadır. Rahatsızlığı kolay atlatana karşı evlerinde dinlenme, ateş düşürücü tedbirler ve sıvı tüketimi önem edinmiştir. Hastalık ile ilişki kuran beş

bireyden biri, hastalığı zor atlattırmaktadır. Hastalıkta akciğer ve kalp hastalıkları gibi kronik hastalıkları olan bireyler riskli gruptadır.

Pandemi sürdüğü için halen dünya genelinden veri toplama süreci sürse de virüsten kaynaklı genel ölüm oranı %1,4 ile %4,7 arasında olduğu gözlemlenmektedir (Johns Hopkins, 2020; T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020b).

Covid-19 pandemi sürecinde ilk zamanlarda yapılan araştırmalarda ise en genel bulunan ruhsal ve davranışsal problemlerin tek başına kalamama, devamlı bir kişiye gereksinim duyma, dikkat dağınıklığı, asabilik, salgınla ilgili soru sorma, uyku düzensizliği gibi belirtilere rastlanılmıştır. Çocuk ve ergenlerin psikolojik olarak kırılganlığının fazla olması bu mevzuyu mühim bir çalışma kapsamı yapmıştır. Diğer facialarla pandemi seviyesindeki salgın rahatsızlıkların birçok yaygın noktası vardır: tahmin edilmezlik, topluluk tesiri, ölümler ve daimi tesirler birkaçıdır (Huremović, 2019). Bu sebeple pandemi sürecinde kişilerin beraber olmasını engellemek sebebiyle izolasyon ve karantina uygulamaları yapılmaktadır. Karantina süreci toplum, akran ve aile arasındaki bağsal fonksiyonlar kişisel direnci pozitif tesir edebilmektedir. Bu fonksiyonun engellenmesi direnci düşürüp psikolojik zorlanmayı yükseltebilmektedir. Bu sebeple pandemi sürecinde psikolojik zorlanmaların araştırılması, çocuklar ve aileler için müdahale ve engellemeye ait yaklaşımların ilerleyişine yardımcı olabilecektir (IASC, 2020). Ülkemizde eğitimin internet üzerinden evden devamlılığı mühim olmakla beraber, uzun dönem sokağa çıkma yasağı ve karantina döneminde çocuk ve ergenlerin psikolojik ve fiziksel sağlığı üstünde negatif tesirlere yol açabilmektedir (Ettman ve arkadaşları, 2020b).

Covid-19 pandemi sürecinde ergenlerin psikolojik yönünden negatif bir süreçten geçtikleri gözlemlenmiştir. Ergenlerin bu negatif süreçte ruhsal gerilim (Rosen ve arkadaşları, 2020), tehlikeye karşı kaygı duygusu (Aslan, 2020), ümitsizlik (Erdoğan, Koçoğlu ve Sevim, 2020), tek kalmışlık hissi (Çetin ve Anuk, 2020; Loades ve arkadaşları, 2020) alıngan olma, odaksızlık (Jiao ve arkadaşları, 2020), toplumsal anksiyete (Morrissette, 2021) ve depresyon (Oosterhoff ve arkadaşları, 2020; Xie ve arkadaşları, 2020) gibi negatif yönlü şartlarda yaşam süreci tecrübesinde oldukları görülmektedir. Bu negatif yönlü şartlarda yaşam süreci tecrübesinin Covid-19'dan dolayı gerçekleştiği ifade edildiğinde ergenlerin Covid-19 korkularının mühim olduğu da meydana çıkmaktadır. Aksoy ve Atılğan (2021) yapmış oldukları araştırmanın bulguları sonucunda ise korona virüs korkusu ölçek seviyelerinde

demografik açıdan anlamlı ilişki olduğunu bulurken, yaşam doyumu ölçek seviyelerinde demografik açıdan anlamlı bir ilişki bulmamışlardır. Korona virüs korkusu ölçek seviyeleriyle yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı yönünde bulgu elde etmişlerdir. Başaran ve Aksoy (2020:669) yapmış oldukları araştırmalarında, evde karantinada kalma uygulamasına uyum sağlayarak evde vakit geçiren babanın ev ortamında önceye göre daha aktif olarak evin gereksinimlerine yardımcı olduğu ve yükümlülüklerinde artış olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca pandemi dönemi boyunca karantina sürecinde anne ve babaların ailecek yapmış oldukları faaliyetlerin artması ve çocuklar ile beraber oynanan oyunların artış göstermesiyle etkileşim zamanının ve etkisinin aile içi bağları pozitif yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Wang ve arkadaşları (2020:945) araştırmalarında da Covid-19 süreci gibi tüm dünyayı etkileyen pandemi dönemlerinde meydana gelebilecek her çeşit problemi incelemek ve problemlerin çocuklarda anksiyete ve endişe duygularında uzun zamanda ortaya çıkabilecek negatif psikososyal etkilerinden sakınmak için önemli olduğu ve çabanın şart olduğunu belirtmişlerdir. Kırık ve Özkoçak (2020:133), araştırmalarında anne ve babaların pandemi döneminde teknolojik aletleri kullanımlarının artması çocuklara bir rol model olabileceği ve negatif yönde etkileyebileceğini ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte vakit geçirmeleri ilişkilerini pozitif yönde etkilerken teknolojik aletlerin kullanım süresinin artması ileriki yaşantıda bağımlılığa sebep olabilir. Halbuki ebeveynlerin teknolojik aletleri ile kullanım içeriklerinde çocuklarını yönlendirmelerde bulunmaları mühimdir (Eastin ve arkadaşları, 2006:486).

Gencer'in (2020) araştırmasında araştırmamızdan değişik olarak en genç grubun yaş ortalaması Korona virüs korkusunu çokça hisseden grup olarak meydana çıkmıştır. Farklı bir söylemle, Korona virüs korkusunu çokça hissedenlerin 15-20 yaş aralığındaki ergenler olarak ortaya konmuştur. Araştırmaya katılanların yaşı arttıkça, korona virüs korku seviyesinin düştüğü saptanmıştır. Normal şartlarda ileriki yaşlarda kişilerin türlü hastalıklara karşı karşıya kalma olasılıkları yükselmektedir ve Korona virüs salgını açısından 65 yaşında ve büyük olan kişiler ile beraberinde bulunan kronik rahatsızlığı olan bireyler fazlaca riske maruz kalanlardır (Li ve arkadaşları, 2020: 1204; Sağlık Bakanlığı, COVID-19, 2020: 12). Olan pozisyonda yaşın ilerlemesiyle birlikte rahatsızlıklardan korkma seviyelerinin çoğalması muhtemeldir (Gencer, 2020).

Yapılan bir araştırmaya katılanların Covid-19 zamanındaki korku seviyeleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu belirtilmiştir. Buna göre erkeklerin kadınlara göre Covid-19 zamanındaki korku seviyelerinin daha yüksek bulunduğuyla karşılaşılmıştır (Paksoy, 2020).

Karantina döneminin uzun devam etmesi, Covid-19 korkusu, stres, pandemiyle ilgili yeterli bilginin olmaması, akranlarla yüz yüze sosyalleşememe, evde kişisel alan eksikliği ve ekonomik sıkıntılar gibi stres etmenlerinin daimi ve zorlayıcı tesirler ortaya çıkarabileceği düşünülmektedir. Ümit seviyelerinin kişilerin psikolojik ve fiziksel iyi oluşlarını, öznel iyi durumlarını, yaşam doyumlarını, güdülenmelerini ve hayat niteliklerini tesir ettiği ve fazla mit seviyelerinin psikolojik yönden koruyucu olduğu belirtilmektedir. Ergenlerin geleceğe dair mit seviyelerinin değerlendirildiği bir araştırmada, mit seviyesi fazla olanların daha pozitif olduğu, amaçlarını elde etmeye uğraşırken başarıya daha fazla odaklandıkları, hayata ait çeşitli idealler oluşturdukları ve kendilerini meydana gelebilecek sorunları halletme gücü var olan birer kişi olarak değerlendirdikleri ifade edilmektedir.

3. YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Araştırma, nicel-ilişkisel tarama modelinde hazırlanmıştır. İlişkisel araştırma yöntemi, değişkenler arasındaki ilişkileri nasıl olduğunu belirlemek ve olası sonuçları tahmin için kullanılır. İki veya daha fazla değişken arasındaki ilişki düzeyi istatistiksel testler aracılığıyla ölçülmeye çalışılır.

3.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın örnekleme kolayda örnekleme yöntemi ile belirlenecektir. Kolayda örnekleme, araştırmanın evrenini oluşturan 16-22 yaş grubu ergen içerisinde seçilecek örnek kesimin araştırmacının yargılarına belirlendiği tesadüfi olmayan örnekleme yöntemidir. Kolayda örneklemede veriler, en basitçe, çabuk ve ekonomik biçimde bir araya gelir. (Malhotra, 2004: 321, Aaker ve arkadaşları, 2007: 394, Zikmund, 1997: 428). Araştırmanın evrenini İstanbul'un Şişli ilçesinde yaşayan 16-22 yaş grubu 300 kişiden oluşturmaktadır. Ulaşılabildiği takdirde araştırmanın güvenilirliğini arttırmak amacıyla daha büyük grup üzerinde yapılması amaçlanmıştır. Örneklemi oluşturan kişiler Şişli ilçesindeki çeşitli özel öğretim kurslarındaki öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın evreninin bütünü yaklaşık olarak 1.500.000 - 2.000.000 arası kişiden oluştuğu tahmin edilmektedir. Diğer araştırmaların evreni araştırmanın evreni olan 300 kişiden daha fazla kişiye 500 - 600 arası kişiye uygulanabileceği düşünülmektedir. Araştırmanın ölçekleri katılımcıların 200 kişisine 2020 yılının Aralık ayı ile 2021 Nisan ayları arasında uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini genişletmek amacıyla 300 kişiye uygulanması uygun görülmüştür. Diğer 100 kişiye araştırmanın ölçekleri 2022 yılının Mart-Nisan aylarında uygulanmıştır. Araştırmanın verileri Corona etkilerinin azaldığı dönemlerde elde edilmiştir.

Çizelge 3.1: Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

		n	%
Cinsiyet	Kadın	155	51,67
	Erkek	145	48,33
Yaş	16	15	5,00
	17	88	29,33
	18	96	32,00
	19	48	16,00
	20	23	7,67
	21	11	3,67
Anne Eğitim	22	19	6,33
	İlkokul	95	31,67
	Ortaokul	71	23,67
	Lise	97	32,33
Baba Eğitim	Üniversite	37	12,33
	İlkokul	66	22,00
	Ortaokul	75	25,00
	Lise	118	39,33
Ebeveyn Durumu	Üniversite	41	13,67
	Beraber	253	84,33
	Ayrı	23	7,67
	Anne Sağ Baba Merhum	14	4,67
Anne Tutumu	Anne Merhum Baba Sağ	10	3,33
	Demokratik	205	68,33
	İlgisiz	19	6,33
	Baskıcı-Otoriter	76	25,33
Baba Tutumu	Demokratik	174	58,00
	İlgisiz	49	16,33
	Baskıcı-Otoriter	77	25,67

Çalışmaya katılanların cinsiyetleri incelendiğinde; %51,67 'sinin Kadın, %48,33' ünün Erkek olduğu, yaş değerleri incelendiğinde; %5' inin 16 yaş, %29,33' ünün 17 yaş, %32' sinin 18 yaşında olduğu, Anne eğitim durumları incelendiğinde; %31,67' sinin annesini İlköğretim mezunu olduğu, %23,67' sinin ortaokul, %32,33' ünün Lise ve %12,33' ünün annesinin üniversite mezunu olduğu, Baba eğitim durumları incelendiğinde; %22' sinin İlkokul, %25' inin ortaokul, %39,33' ünün Lise ve %13,67' sinin babasının üniversite mezunu olduğu, Ebeveynlik durumları incelendiğinde; %84,33' ünün ebeveynlerinin beraber, %7,67' sinin ayrı, %4,67' sinin anne sağ baba merhum ve %3,33' ünün anne merhum baba sağ olduğu, Anne

tutumları incelendiğinde; %68,33' ünün annesinin demokratik, %6,33' ünün ilgisiz ve %25,33' ünün baskıcı-otoriter olduğu, Baba tutumları incelendiğinde; %58' inin babasının demokratik, %16,33' ünün babasının ilgisiz ve %25,67' sinin babasının baskıcı-otoriter olduğu görülmektedir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Çalışmada yöntem olarak veri toplama ölçeği Covid-19 korkusu ölçeği, ebeveyn ve arkadaşlara bağlanma envanteri- kısa formu ve yaşam doyumu ölçekleri kullanılacaktır. Ölçekler yüz yüze yapılmıştır. Araştırmada yaş, cinsiyet, ebeveyn tutumu gibi değişkenler hakkında bilgiler yer alan bir Sosyodemografik Bilgi Formu yer alacaktır.

3.3.1 Sosyodemografik bilgi formu

Araştırmacı tarafından belirlenen sosyodemografik bilgi formu, cinsiyet, yaş anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ebeveyn evlilik durum, anne tutumu ve baba tutumu bilgilerinden oluşmaktadır.

3.3.2 Covid-19 korkusu ölçeği

Covid-19 korkusu ölçeği, Ahorsu et al. (2020) tarafından geliştirilmiştir ve içeriği Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçeği alt boyu ve öge sayısı, tek boyut ile 7 ögeden meydana gelmektedir. Ölçeğin değerlendirme bölümünde ters ögesi yoktur. Ölçeğin bütün ögelerinden alınmış olan toplam puan kişinin yaşamakta olduğu Korona virüs (Covid-19) korku seviyesini ortaya çıkarmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 7 ile 35 arasında değişebilmektedir. Ölçekten elde edilecek yüksek puan yüksek seviyede Korona virüs korkusu hissettiği manasını ifade etmektedir.

3.3.3 Yaşam doyumu ölçeği

Çalışmada, yaşam doyumlarını tespit etmek hedefiyle, Diener ve arkadaşları, (1985) aracılığıyla geliştirilmesini sağlayan Yaşam Doyumu Ölçeği (The Satisfaction With Life Scale) değerlendirilmiştir. Yaşam Doyumu Ölçeği, bireylerin hayatlarından hissettikleri doyumu tespit etmek hedefiyle gelişmesi sağlanmıştır. Ölçek, likert tarzı 7 dereceli (1: kesinlikle katılmıyorum - 7: Kesinlikle katılıyorum) 5 ögeden meydana gelmektedir. Diener ve arkadaşları orijinal araştırmasında ölçeğin güvenilirliğini Alpha=.87 şeklinde, ölçüt bağımlı geçerliğini ise. 82 olarak bulmuşlardır. Ölçek

Yetim (1993) aracılığıyla Türkçeye uyarlanmıştır. Uyarlama çalışmasında ölçek güvenilirliği $\alpha=0,86$ ve test-tekrar-test güvenilirliği $r=0,73$ saptanmıştır. Yaşam doyumu ölçeğinden elde edilebilecek en yüksek puan 35, en düşük puan ise 5'tir. Ölçekten elde edilen puanın düşük bulunması yaşam doyumunun düşük bulunduğunun belirtisi şeklinde değerlendirilmektedir (Dağlı ve Baysal, 2016).

3.3.4 Ebeveyn ve akran bağlanma envanteri - kısa formu

Anne-baba ve akranlarla bağlanmayı ölçmek için kullanılan “Ebeveyn ve Akranlarla Bağlanma Envanteri” (EABE; Inventory of Parent and Peer Attachment), Armsden ve Greenberg (1987) aracılığıyla gelişmesi sağlanmıştır. Bu çalışmada, orijinali 28 öğeden oluşturulan EABE'nin Raja ve arkadaşları (1992) aracılığıyla gelişmesi sağlanan 12 öğelik kısa formu değerlendirilecektir. EABE kısa formu, her biri dörder öğe içeren güven, iletişim ve yabancılaşma alt ölçeklerinden meydana gelmektedir. EABE, 7 basamaklı ölçekler üzerinden değerlendirilmiştir (1 = asla, 7 = daima) ve katılan kişiler aracılığıyla hem anne hem de baba hem de akranları için cevaplandırılacaktır. Böylece, güven, iletişim ve ters kodlanan yabancılaşma alt ölçeklerinin toplanmasıyla toplam bağlanma puanı, anne, baba ve akranları için ayrı ayrı hesaplanabilecektir.

3.4 Veri Analizi

Bu çalışmada elde edilen veriler lisanlı SPSS 25 paket programı ile analiz edilmiştir.

Değişkenlerin normal dağılımdan gelme durumları araştırılırken birim sayıları nedeniyle Kolmogorov-Smirnov'dan yararlanılmıştır. Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyi olarak 0,05 kullanılmış olup; $p<0,05$ olması durumunda değişkenlerin normal dağılımdan gelmediği belirtilmiştir.

Gruplar arasındaki farklılıklar incelenirken değişkenlerin normal dağılımdan gelmemeleri nedeniyle Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis H Testinden yararlanılmıştır.

Kruskal Wallis H Testinde anlamlı farklılıklar görülmesi durumunda ikili karşılaştırma testleri yapılarak farklılıklar saptanmıştır.

Değişkenler arası ilişki incelenirken normal dağılımdan gelmemeleri nedeniyle Spearman Korelasyon testi uygulanmıştır.

Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyi olarak 0,05 kullanılmış olup; $p < 0,05$ olması durumunda anlamlı bir farklılığın olduğu, $p > 0,05$ olması durumunda ise anlamlı bir farklılığın olmadığı belirtilmiştir.

4. BULGULAR

Ergenlerde ebeveyn ve akran bağlanma, yaşam doyumu ve Covid-19 korkusu arasındaki ilişki ile bazı demografik değişkenlere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.1: Ölçeklerin Alt Boyut ve Toplam Boyut Seviyelerine İlişkin Frekans Dağılımı

	n	Ort.	Min.	Max.	ss
Korona Virüs Korkusu Ölçeği	300	13,20	7,00	35,00	5,85
Yaşam Doyum Ölçeği	300	14,05	5,00	25,00	5,01
Anne Güven Alt Boyut	300	21,84	4,00	28,00	4,37
Anne İletişim Alt Boyut	300	19,40	4,00	28,00	4,40
Anne Yabancılaşma Alt Boyut	300	21,15	4,00	28,00	4,25
Anne Bağlanma Toplam	300	48,19	17,00	84,00	22,13
Baba Güven Alt Boyut	300	20,52	4,00	28,00	5,36
Baba İletişim Alt Boyut	300	17,54	4,00	28,00	5,48
Baba Yabancılaşma Alt Boyut	300	20,06	4,00	28,00	5,28
Baba Bağlanma Toplam	300	44,05	12,00	84,00	21,64
Arkadaş Güven Alt Boyut	300	22,45	4,00	28,00	4,22
Arkadaş İletişim Alt Boyut	300	20,48	4,00	28,00	4,30
Arkadaş Yabancılaşma Alt Boyut	300	22,34	4,00	28,00	4,23
Arkadaş Bağlanma Toplam	300	51,65	15,00	84,00	24,03

Korona virüs korku ölçeği seviyeleri incelendiğinde; 7-35 değerleri arasında ortalama 13,20 ve 5,85 ss ile, Yaşam doyumu ölçek seviyeleri incelendiğinde; 5-25 değerleri arasında ortalama 14,05 ve 5,01 ss ile dağıldığı görülmektedir.

Anne güven alt boyut seviyeleri incelendiğinde; 4-28 değerleri arasında ortalama 21,84 ve 4,37 ss ile, anne iletişim alt boyut seviyeleri incelendiğinde; 4-28 değerleri arasında ortalama 19,40 ve 4,4 ss ile, anne yabancılaşma alt boyut seviyeleri incelendiğinde; 4-28 değerleri arasında ortalama 21,15 ve 4,25 ss ile, Anne bağlanma seviyeleri incelendiğinde; 20-84 değerleri arasında ortalama 48,19 ve 22,13'lük ss ile dağıldığı görülmektedir.

Baba güven alt boyut seviyeleri incelendiğinde; 4-28 değerleri arasında ortalama 20,52 ve 5,35 ss ile, baba iletişim alt boyut seviyeleri incelendiğinde; 4-28 değerleri arasında ortalama 17,54 ve 5,48 ss ile, baba yabancılaşma alt boyut seviyeleri incelendiğinde; 4-28 değerleri arasında ortalama 20,06 ve 5,28 ss ile, Baba bağlanma seviyeleri incelendiğinde; 12-84 değerleri arasında ortalama 44,05 ve 21,64' lük ss ile dağıldığı görülmektedir.

Arkadaş güven alt boyut seviyeleri incelendiğinde; 4-28 değerleri arasında ortalama 22,45 ve 4,22 ss ile, arkadaş iletişim alt boyut seviyeleri incelendiğinde; 4-28 değerleri arasında ortalama 20,48 ve 4,30 ss ile, arkadaş yabancılaşma alt boyut seviyeleri incelendiğinde; 4-28 değerleri arasında ortalama 22,34 ve 4,23 ss ile, Arkadaş bağlanma seviyeleri incelendiğinde; 23-84 değerleri arasında ortalama 51,65 ve 24,03' lük ss ile dağıldığı görülmektedir.

Çizelge 4.2: Ölçeklerin Güvenilirliğine İlişkin Test

Reliability Statistics		
Cronbach's Alpha	N of Items	Ölçek
0,858	12	Anne Bağlanma Ölçek
0,815	12	Baba Bağlanma Ölçek
0,899	12	Arkadaş Bağlanma Ölçek
0,850	7	Korona Virüs Korku Ölçek
0,868	5	Yaşam Doyum Ölçek

12 maddelik Anne bağlanma ölçeğinin güvenilirlik testi sonucunun 0,858, 12 maddelik baba bağlanma ölçeğinin 0,815, 12 maddelik arkadaş bağlanma ölçeğinin 0,899, 7 maddelik korona virüs korku ölçeğinin 0,850 ve 5 maddelik yaşam doyum ölçeğinin güvenilirlik test sonucunun 0,868 olarak bulunduğu görülmektedir. Bu istatistik değerinin 0,75' den büyük olması ölçeğin güvenilirliğini göstermektedir.

Çizelge 4.3: Ölçeklerin Alt Boyut ve Toplam Boyut Seviyelerinin Normallik Testi Sonucu

Tests of Normality			
	Kolmogorov-Smirnova		
	Statistic	df	Sig.
Korona Virüs Korkusu Ölçeği	0,144	300	0,0001*
Yaşam Doyum Ölçeği	0,078	300	0,0001*
Anne Güven Alt Boyut	0,172	300	0,0001*
Anne İletişim Alt Boyut	0,215	300	0,0001*

Çizelge 4.3: (Devamı) Ölçeklerin Alt Boyut ve Toplam Boyut Seviyelerinin Normallik Testi Sonucu

Tests of Normality			
	Kolmogorov-Smirnova		
	Statistic	df	Sig.
Anne Yabancılaşma Alt Boyut	0,202	300	0,0001*
Anne Bağlanma Toplam	0,209	300	0,0001*
Baba Güven Alt Boyut	0,206	300	0,0001*
Baba İletişim Alt Boyut	0,192	300	0,0001*
Baba Yabancılaşma Alt Boyut	0,214	300	0,0001*
Baba Bağlanma Toplam	0,195	300	0,0001*
Arkadaş Güven Alt Boyut	0,138	300	0,0001*
Arkadaş İletişim Alt Boyut	0,135	300	0,0001*
Arkadaş Yabancılaşma Alt Boyut	0,102	300	0,0001*
Arkadaş Bağlanma Toplam	0,220	300	0,0001*

* $p < 0,05$

Birim sayısı nedeniyle Kolmogorov Smirnov test istatistiği dikkate alınarak Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri, yaşam doyum ölçek seviyeleri ile ebeveyn ve akran bağlanma ölçek alt boyut ve toplam boyut seviyelerinin normal dağılmadığı görülmektedir($p < 0,05$). İlişki ve karşılaştırma testlerinde nonparametrik istatistiksel teknikler uygulanacaktır.

Çizelge 4.4: Anne Bağlanma Envanteri Seviyeleri ile Korona Virüs Korku Ölçek Seviyeleri ve Yaşam Doyum Ölçek Seviyeleri Arasındaki İlişkiye Dair Korelasyon Testi Sonucu

Correlations					
		Anne Güven Alt Boyut	Anne İletişim Alt Boyut	Anne Yabancılaşma Alt Boyut	Anne Bağlanma Toplam
Korona Virüs Korkusu Ölçeği	r	-0,192	-0,006	-0,046	-0,002
	p	0,113	0,922	0,428	0,2971
	N	300	300	300	300
Yaşam Doyum Ölçeği	r	,330**	,260**	,257**	,117**
	p	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*
	N	300	300	300	300

* $p < 0,05$, **korelasyon katsayısı

Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri ile anne güven alt boyut seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır($p > 0,05$). Korona virüs korkusu

ölçek seviyeleri ile anne iletişim alt boyut seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır($p>0,05$). Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri ile anne yabancılaşma alt boyut seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır($p>0,05$). Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri ile anne bağlanma toplam seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır($p>0,05$).

Yaşam doyum ölçek seviyeleri ile anne güven alt boyut seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<0,05$). Aralarındaki ilişki aynı yönlü olup gücü orta derecedir($r=0,330$). Yaşam doyum seviyeleri arttıkça anne güven seviyeleri de artmaktadır. Yaşam doyum ölçek seviyeleri ile anne iletişim alt boyut seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<0,05$). Aralarındaki ilişki aynı yönlü olup gücü orta derecedir($r=0,260$). Yaşam doyum seviyeleri arttıkça anne iletişim seviyeleri de artmaktadır. Yaşam doyum ölçek seviyeleri ile anne yabancılaşma alt boyut seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<0,05$). Aralarındaki ilişki aynı yönlü olup gücü orta derecedir($r=0,257$). Yaşam doyum seviyeleri arttıkça anne yabancılaşma seviyeleri de artmaktadır. Yaşam doyum ölçek seviyeleri ile anne bağlanma toplam seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<0,05$). Aralarındaki ilişki aynı yönlü olup gücü orta derecedir($r=0,117$). Yaşam Doyum seviyeleri arttıkça anne bağlanma seviyeleri artmaktadır.

Çizelge 4.5: Baba Bağlanma Envanteri Seviyeleri ile Korona Virüs Korku Ölçek Seviyeleri ve Yaşam Doyum Ölçek Seviyeleri Arasındaki İlişkiye Dair Korelasyon Testi Sonucu

Correlations		Baba Güven Alt Boyut	Baba İletişim Alt Boyut	Baba Yabancılaşma Alt Boyut	Baba Bağlanma Toplam
Korona Virüs Korkusu Ölçeği	r	0,029	0,022	0,007	0,061
	p	0,622	0,705	0,906	0,291
	N	300	300	300	300
Yaşam Doyum Ölçeği	r	,300**	,273**	,330**	,194**
	p	0,0001*	0,0001*	0,0001*	0,0001*
	N	300	300	300	300

* $p<0,05$, **korelasyon katsayısı

Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri ile baba güven alt boyut seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır($p>0,05$). Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri ile baba iletişim alt boyut seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır($p>0,05$). Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri ile baba yabancılaşma alt boyut seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır($p>0,05$). Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri ile baba bağlanma toplam seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır($p>0,05$).

Yaşam doyum ölçek seviyeleri ile baba güven alt boyut seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<0,05$). Aralarındaki ilişki aynı yönlü olup gücü orta derecedir($r=0,300$). Yaşam doyum seviyeleri arttıkça baba güven seviyeleri de artmaktadır. Yaşam doyum ölçek seviyeleri ile baba iletişim alt boyut seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<0,05$). Aralarındaki ilişki aynı yönlü olup gücü orta derecedir($r=0,273$). Yaşam doyum seviyeleri arttıkça baba iletişim seviyeleri de artmaktadır. Yaşam doyum ölçek seviyeleri ile baba yabancılaşma alt boyut seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<0,05$). Aralarındaki ilişki aynı yönlü olup gücü orta derecedir($r=0,330$). Yaşam doyum seviyeleri arttıkça baba yabancılaşma seviyeleri de artmaktadır. Yaşam doyum ölçek seviyeleri ile baba bağlanma toplam seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<0,05$). Aralarındaki ilişki aynı yönlü olup gücü orta derecedir($r=0,194$). Yaşam Doyum seviyeleri arttıkça baba bağlanma seviyeleri artmaktadır.

Çizelge 4.6: Arkadaş Bağlanma Envanteri Seviyeleri ile Korona Virüs Korku Ölçek Seviyeleri ve Yaşam Doyum Ölçek Seviyeleri Arasındaki İlişkiye Dair Korelasyon Testi Sonucu

		Correlations			
		Arkadaş Güven Boyut	Arkadaş İletişim Alt Boyut	Arkadaş Yabancılaşma Alt Boyut	Arkadaş Bağlanma Toplam
Korona Virüs Korkusu Ölçeği	r	0,014	0,056	-0,045	0,027
	p	0,803	0,333	0,433	0,641
	N	300	300	300	300
Yaşam Doyum Ölçeği	r	0,107	0,054	0,096	,173
	p	0,063	0,349	0,098	0,404
	N	300	300	300	300

Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri ile arkadaş güven alt boyut seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır($p>0,05$). Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri ile arkadaş iletişim alt boyut seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır($p>0,05$). Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri ile arkadaş yabancılaşma alt boyut seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır($p>0,05$). Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri ile arkadaş bağlanma toplam seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır($p>0,05$).

Yaşam doyum ölçek seviyeleri ile arkadaş güven alt boyut seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<0,05$). Aralarındaki ilişki aynı yönlü olup gücü zayıftır ($r=0,178$). Yaşam doyum seviyeleri arttıkça arkadaş güven seviyeleri de artmaktadır. Yaşam doyum ölçek seviyeleri ile arkadaş iletişim alt boyut seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Yaşam doyum ölçek seviyeleri ile arkadaş yabancılaşma alt boyut seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Yaşam doyum ölçek seviyeleri ile arkadaş bağlanma toplam seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Çizelge 4.7: Korona Virüs Korku Ölçek Seviyeleri ile Yaşam Doyum Ölçek Seviyeleri Arasındaki İlişkiye Dair Korelasyon Testi Sonucu

Correlations		Yaşam Doyum Ölçeği
Korona Virüs Korkusu Ölçeği	r	-0,038
	p	0,511
	N	300

Korona virüs korku ölçek seviyeleri ile yaşam doyum ölçek seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır($p>0,05$)

Çizelge 4.8: Korona Virüs Ölçeği ile Yaşam Doyum Ölçeğinin Cinsiyetle Karşılaştırılması

		Cinsiyet			Mann Whitney U Testi		
		n	Ort.	ss	Sıra Ort.	z	p
Korona Virüs Korkusu Ölçeği	Kadın	155	14,16	5,87	166,42	-3,314	0,001*
	Erkek	145	12,17	5,66	133,48		
Yaşam Doyum Ölçeği	Kadın	155	13,88	49,99	146,86	-0,753	0,451
	Erkek	145	14,23	5,04	154,39		

* $p<0,05$

Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır($p<0,05$). Kadınların korona virüs korku seviyeleri erkeklerin korona virüs korku seviyelerine göre anlamlı derecede yüksektir. Yaşam doyum ölçek seviyeleri açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır($p>0,05$).

Çizelge 4.9: Anne Bağlanma Ölçeği ile Cinsiyetin Karşılaştırılması

		Cinsiyet			Mann Whitney U Testi		
		n	Ort.	ss	Sıra Ort.	z	p
Anne Güven Alt Boyut	Kadın	155	21,48	4,35	143,04	-1,556	0,12
	Erkek	145	22,22	4,38	158,48		
Anne İletişim Alt Boyut	Kadın	155	19,63	4,63	159,06	-1,793	0,073
	Erkek	145	19,14	4,14	141,34		
Anne Yabancılaşma Alt Boyut	Kadın	155	20,84	4,66	147,96	-0,530	0,596
	Erkek	145	21,49	3,75	153,21		
Anne Bağlanma Toplam	Kadın	155	47,17	21,95	148,42	-0,433	0,665
	Erkek	145	49,27	22,34	152,73		

Anne güven alt boyut seviyeleri açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Anne iletişim alt boyut seviyeleri açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Anne yabancılaşma alt boyut seviyeleri açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Anne bağlanma toplanma seviyeleri açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Çizelge 4.10: Baba Bağlanma Ölçeği ile Cinsiyetin Karşılaştırılması

		Cinsiyet			Mann Whitney U Testi		
		n	Ort.	ss	Sıra Ort.	z	p
Baba Güven Alt Boyut	Kadın	155	20,60	5,47	153,96	-0,725	0,468
	Erkek	145	20,43	5,25	146,8		
Baba İletişim Alt Boyut	Kadın	155	17,45	5,68	150,34	-0,034	0,973
	Erkek	145	17,65	5,28	150,67		
Baba Yabancılaşma Alt Boyut	Kadın	155	19,88	5,19	146,91	-0,749	0,454
	Erkek	145	20,25	5,38	154,33		
Baba Bağlanma Toplam	Kadın	155	43,23	21,11	149,21	-0,266	0,790
	Erkek	145	44,92	22,23	151,88		

Baba güven alt boyut seviyeleri açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Baba iletişim alt boyut seviyeleri açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Baba yabancılaşma alt boyut seviyeleri açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Baba bağlanma toplanma seviyeleri açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Çizelge 4.11: Arkadaş Bağlanma Ölçeği ile Cinsiyetin Karşılaştırılması

		Cinsiyet			Mann Whitney U Testi		
		n	Ort.	ss	Sıra Ort.	z	p
Arkadaş Güven Alt Boyut	Kadın	155	22,65	4,18	154,74	-0,882	0,378
	Erkek	145	22,25	4,28	145,97		
Arkadaş İletişim Alt Boyut	Kadın	155	21,15	4,12	165,36	-3,090	0,002*
	Erkek	145	19,77	4,39	134,61		
Arkadaş Yabancılaşma Alt Boyut	Kadın	155	22,23	4,29	148,58	-0,399	0,690
	Erkek	145	22,46	4,17	152,55		
Arkadaş Bağlanma Toplam	Kadın	155	51,7	24,34	153,46	-0,614	0,539
	Erkek	145	51,59	23,78	147,33		

* $p<0,05$

Arkadaş güven alt boyut seviyeleri açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Arkadaş iletişim alt boyut seviyeleri açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Kadınların arkadaş iletişim seviyeleri erkeklerin arkadaş iletişim seviyelerine göre anlamlı derecede yüksektir. Arkadaş yabancılaşma alt boyut seviyeleri açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Arkadaş bağlanma toplanma seviyeleri açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Çizelge 4.12: Korona Virüs Ölçeği ile Yaşam Doyum Ölçeğinin Yaş ile Karşılaştırılması

		Yaş			Kruskal Wallis H			
		n	Ort.	ss	Sıra Ort.	H	p	İkili karş.
Korona Virüs Korkusu Ölçeği	16	15	15,20	5,63	184,53	3,329	0,767	-
	17	88	12,66	5,87	141,81			
	18	96	13,23	5,61	152,01			
	19	48	13,67	6,79	151,90			
	20	23	12,78	4,95	148,65			
	21	11	12,64	3,93	153,68			
	22	19	13,63	6,76	167,80			
Yaşam Doyum Ölçeği	16	15	15,00	5,29	152,92	1,338	0,970	-
	17	88	14,22	5,46	145,55			
	18	96	13,92	5,02	149,41			
	19	48	13,83	4,74	152,37			
	20	23	13,96	4,80	138,86			
	21	11	12,82	4,00	157,89			
	22	19	14,58	4,40	184,53			

Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri açısından yaşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Yaşam doyum ölçek seviyeleri açısından yaşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Çizelge 4.13: Anne Bağlanma Ölçeği ile Yaşların Karşılaştırılması

		Yaş			Kruskal Wallis H			
		n	Ort.	ss	Sıra Ort.	H	p	İkili karş.**
Anne Güven Alt Boyut	16	15	23,47	3,80	181,60	8,286	0,218	-
	17	88	21,78	5,52	157,43			
	18	96	21,92	4,43	152,71			
	19	48	22,40	2,36	152,79			
	20	23	21,35	3,07	134,91			
	21	11	20,27	4,03	114,82			
	22	19	20,47	3,72	116,42			

Çizelge 4.13: (Devamı) Anne Bağlanma Ölçeği ile Yaşların Karşılaştırılması

	Yaş			Kruskal Wallis H			İkili karş.**	
	n	Ort.	ss	Sıra Ort.	H	p		
Anne İletişim Alt Boyut	16	15	20,47	4,58	173,30	6,078	0,415	-
	17	88	18,99	4,91	144,72			
	18	96	18,75	5,08	141,33			
	19	48	20,00	3,00	155,42			
	20	23	19,87	2,88	153,61			
	21	11	20,18	2,64	156,45			
	22	19	21,16	2,48	185,97			
Anne Yabancılaşma Alt Boyut	16	15	21,60	5,23	171,23	6,656	0,354	-
	17	88	21,20	5,41	158,48			
	18	96	21,27	4,44	154,14			
	19	48	21,08	2,58	141,42			
	20	23	20,43	2,29	118,78			
	21	11	20,18	2,68	123,50			
	22	19	21,58	2,04	155,74			
Anne Bağlanma Toplam	16	15	65,53	11,75	214,80	98,188	0,001*	5<1 5<2 5<3
	17	88	61,98	14,13	203,52			
	18	96	50,81	21,10	158,51			
	19	48	31,73	18,48	88,33			
	20	23	28,00	15,04	72,80			
	21	11	35,73	23,22	98,82			
	22	19	30,58	18,96	94,76			

* $p < 0,05$, **Mann Whitney u testi

Anne güven alt boyut seviyeleri açısından yaşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Anne iletişim alt boyut seviyeleri açısından yaşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Anne yabancılaşma alt boyut seviyeleri açısından yaşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Anne bağlanma toplam seviyeleri açısından yaşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). 20 yaşında olanların anne bağlanma toplam seviyeleri 16,17 ve 18. yaşındakilerin anne bağlanma toplam seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür.

Çizelge 4.14: Baba Bağlanma Ölçeği ile Yaşların Karşılaştırılması

	Yaş			Kruskal Wallis H				
	n	Ort.	ss	Sıra Ort.	H	p	İkili karş.**	
Baba Güven Alt Boyut	16	15	22,07	6,35	184,07	6,061	0,416	-
	17	88	20,75	6,72	161,03			
	18	96	19,77	5,66	139,67			
	19	48	21,00	2,84	147,68			
	20	23	20,74	3,33	146,15			
	21	11	19,73	3,72	128,68			
	22	19	20,95	2,97	154,97			
	Baba İletişim Alt Boyut	16	15	16,53	5,94			
17		88	16,52	6,06	134,94			
18		96	16,34	5,82	131,33			
19		48	19,73	3,71	183,71			
20		23	19,70	3,62	183,89			
21		11	18,45	4,48	167,14			
22		19	20,47	3,24	203,26			
Baba Yabancılaşma Alt Boyut		16	15	21,20	6,06	169,90	3,440	0,752
	17	88	19,32	7,03	147,76			
	18	96	19,65	5,38	144,13			
	19	48	21,04	2,42	156,07			
	20	23	21,30	2,18	161,26			
	21	11	19,27	2,94	127,09			
	22	19	21,16	2,48	166,55			
	Baba Bağlanma Toplam	16	15	59,80	16,75	210,93		
17		88	56,59	18,03	201,21			
18		96	44,88	20,30	155,34			
19		48	30,71	18,01	95,89			
20		23	29,22	17,28	91,22			
21		11	32,00	20,68	96,05			
	22	19	27,95	16,27	84,74			

* $p < 0,05$, **Mann Whitney u testi

Baba güven alt boyut seviyeleri açısından yaşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Baba iletişim alt boyut seviyeleri açısından yaşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). 22 yaşındakilerin baba iletişim seviyeleri 16 ve 17 yaşındakilere göre anlamlı derecede yüksektir. Baba yabancılaşma alt boyut seviyeleri açısından yaşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Baba bağlanma

toplanma seviyeleri açısından yaşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır($p<0,05$). 19 yaşındakilerin baba bağlanma seviyeleri 16 ve 22 yaşındakilere göre anlamlı derecede düşüktür.

Çizelge 4.15: Arkadaş Bağlanma Ölçeği ile Yaşların Karşılaştırılması

		Yaş			Kruskal Wallis H				
		n	Ort.	ss	Sıra Ort.	H	p	İkili karş.**	
Arkadaş Güven Boyut	Alt	16	15	24,20	3,73	188,20	35,298	0,001*	1>4 1>7
		17	88	23,89	4,05	182,66			
		18	96	22,67	4,25	155,22			
		19	48	20,79	4,01	112,85			
		20	23	20,91	3,34	112,35			
		21	11	20,36	4,32	108,82			
		22	19	20,63	3,95	113,32			
Arkadaş İletişim Boyut	Alt	16	15	21,47	3,58	163,40	13,693	0,033*	4-2 6-2
		17	88	21,34	4,81	169,53			
		18	96	20,61	4,37	154,68			
		19	48	19,69	3,65	131,34			
		20	23	19,43	4,28	133,85			
		21	11	18,09	3,11	93,77			
		22	19	19,74	3,26	132,45			
Arkadaş Yabancılaşma Alt Boyut	Alt	16	15	24,67	4,20	202,67	28,232	0,001*	1>4 1>7
		17	88	23,18	4,39	169,85			
		18	96	22,86	3,87	160,33			
		19	48	20,67	4,26	116,80			
		20	23	21,57	3,57	130,46			
		21	11	19,55	4,25	93,64			
		22	19	20,68	3,59	112,37			
Arkadaş Bağlanma Toplam	Alt	16	15	70,33	8,62	216,83	110,897	0,001*	1>4 1>7
		17	88	68,41	10,93	205,52			
		18	96	55,35	22,68	162,46			
		19	48	31,15	19,68	83,86			
		20	23	29,39	17,73	78,70			
		21	11	34,18	22,39	83,23			
		22	19	29,37	19,15	77,11			

* $p<0,05$, **Mann Whitney u testi

Arkadaş güven alt boyut seviyeleri açısından yaşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). 16 yaşındakilerin arkadaş güven

seviyeleri 19 ve 22 yaşındakilere göre anlamlı derecede yüksektir. Arkadaş iletişim alt boyut seviyeleri açısından yaşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır($p<0,05$). 17 yaşında olanların arkadaş iletişim seviyeleri 19 ve 21 yaşındakilerin arkadaş iletişim seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür. Arkadaş yabancılaşma alt boyut seviyeleri açısından yaşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). 16 yaşındakilerin arkadaş yabancılaşma seviyeleri 19 ve 22 yaşındakilere göre anlamlı derecede yüksektir Arkadaş bağlanma toplanma seviyeleri açısından yaşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). 16 yaşındakilerin arkadaş bağlanma seviyeleri 19 ve 22 yaşındakilere göre anlamlı derecede yüksektir.

Çizelge 4.16: Korona Virüs Ölçeği ile Yaşam Doyum Ölçeğinin Anne Tutum ile Karşılaştırılması

		Anne Tutumu			Kruskal Wallis H			
		n	Ort.	ss	Sıra Ort.	H	p	Fark**
Korona Virüs Korkusu Ölçeği	Demokratik	205	13,08	5,65	150,07	0,032	0,984	-
	İlgisiz	19	12,84	4,86	149,18			
	Baskıcı-Otoriter	76	13,61	6,60	151,99			
Yaşam Doyum Ölçeği	Demokratik	205	14,54	4,88	159,85	9,516	0,009*	2<1
	İlgisiz	19	11,68	5,52	105,39			2<3
	Baskıcı-Otoriter	76	13,33	5,03	136,56			

* $p<0,05$, **Mann Whitney u testi

Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri açısından anne tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır($p>0,05$). Yaşam doyum ölçek seviyeleri açısından anne tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Anne tutumu ilgisiz olanların yaşam doyum seviyeleri annesi demokratik ve baskıcı-otoriter olanların seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür.

Çizelge 4.17: Anne Bağlanma Ölçeği ile Anne Tutum Karşılaştırılması

		Anne Tutumu			Kruskal Wallis H			
		n	Ort.	ss	Sıra Ort.	H	p	Fark**
Anne Güven Alt Boyut	Demokratik	205	22,58	3,81	162,96			
	İlgisiz	19	18,84	6,02	105,24	14,72	0,001	2-3
	Baskıcı-Otoriter	76	20,58	4,77	128,2	2	*	2-1 3-1
Anne İletişim Alt Boyut	Demokratik	205	19,79	4,16	157,49			
	İlgisiz	19	17,11	6,34	128,05	4,5	0,105	-
	Baskıcı-Otoriter	76	18,91	4,31	137,25			
Anne Yabancılaşma Alt Boyut	Demokratik	205	21,91	3,84	164,18			
	İlgisiz	19	19,47	4,38	117,26	16,51	0,001	2-1
	Baskıcı-Otoriter	76	19,54	4,74	121,91	3	*	3-1
Anne Bağlanma Toplam	Demokratik	205	50,95	22,34	161,64			
	İlgisiz	19	29,74	12,40	85,08	16,32	0,001	2-3
	Baskıcı-Otoriter	76	45,34	21,04	136,8	0	*	2-1 3-1

* $p < 0,05$, **Mann Whitney u testi

Anne güven alt boyut seviyeleri açısından anne tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Annesi ilgisiz olanların anne güven seviyeleri, annesi demokratik ve baskıcı-otoriter olanların anne güven seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür. Annesi baskıcı-otoriter olanların anne güven seviyeleri annesi demokratik olanların anne güven seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür. Anne iletişim alt boyut seviyeleri açısından anne tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0,05$) Anne yabancılaşma alt boyut seviyeleri açısından anne tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Annesi ilgisiz olanların anne yabancılaşma seviyeleri, annesi demokratik ve baskıcı-otoriter olanların anne yabancılaşma seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür. Anne bağlanma toplam seviyeleri açısından anne tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Annesi ilgisiz olanların anne bağlanma seviyeleri, annesi demokratik ve baskıcı-otoriter olanların anne bağlanma seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür. Annesi baskıcı-otoriter olanların anne bağlanma seviyeleri annesi demokratik olanların anne bağlanma seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür.

Çizelge 4.18: Baba Bağlanma Ölçeği ile Anne Tutum Karşılaştırılması

		Anne Tutumu			Kruskal Wallis H			
		n	Ort.	ss	Sıra Ort.	H	p	Fark**
Baba Güven Alt Boyut	Demokratik	20 5	20,6 3	5,47	152,60			
	İlgisiz	19	19,4 2	5,64	138,16	0,587	0,746	-
	Baskııcı-Otoriter	76	20,4 7	4,99	147,93			
Baba İletişim Alt Boyut	Demokratik	20 5	17,5 9	5,56	152,01			
	İlgisiz	19	18,2 1	4,81	162,42	0,942	0,625	-
	Baskııcı-Otoriter	76	17,2 5	5,47	143,45			
Baba Yabancılaşma Alt Boyut	Demokratik	20 5	20,2 1	5,35	154,04			
	İlgisiz	19	19,3 7	5,61	140,66	1,117	0,572	-
	Baskııcı-Otoriter	76	19,8 2	5,05	143,22			
Baba Bağlanma Toplam	Demokratik	20 5	45,2 5	21,84	155,66			
	İlgisiz	19	31,4 7	16,57	99,16	7,437	0,024*	2<1 2<3
	Baskııcı-Otoriter	76	43,9 5	21,42	149,41			

* $p < 0,05$, **Mann Whitney *u* testi

Baba güven alt boyut seviyeleri açısından anne tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Baba iletişim alt boyut seviyeleri açısından anne tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Baba yabancılaşma alt boyut seviyeleri açısından anne tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Baba bağlanma toplanma seviyeleri açısından anne tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Babası ilgisiz olanların baba bağlanma seviyeleri babası demokratik ve baskııcı-otoriter olanların seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür.

Çizelge 4.19: Arkadaş Bağlanma Ölçeği ile Anne Tutum Karşılaştırılması

		Anne Tutumu			Kruskal Wallis H			
		n	Ort.	ss	Sıra Ort.	H	p	Fark**
Arkadaş Güven Alt Boyut	Demokratik	205	22,88	4,08	159,42			
	İlgisiz	19	20,37	3,67	100,97	9,901	0,014	2-1
	Baskıcı-Otoriter	76	21,83	4,55	138,81		*	
Arkadaş İletişim Alt Boyut	Demokratik	205	20,87	4,13	157,77			
	İlgisiz	19	19,05	4,39	124,63	4,937	0,085	-
	Baskıcı-Otoriter	76	19,80	4,63	137,37			
Arkadaş Yabancılaşma Alt Boyut	Demokratik	205	22,97	3,87	162,12			
	İlgisiz	19	20,32	3,93	105,87	12,97	0,001	2-1
	Baskıcı-Otoriter	76	21,13	4,82	130,32	4	*	3-1
Arkadaş Bağlanma Toplam	Demokratik	205	53,86	24,10	159,81			
	İlgisiz	19	35,32	18,86	91,58	12,28	0,001	2-1
	Baskıcı-Otoriter	76	49,76	23,51	140,11	5	*	

* $p < 0,05$, **Mann Whitney u testi

Arkadaş güven alt boyut seviyeleri açısından anne tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Annesi ilgisiz olanların arkadaş güven seviyeleri Annesi demokratik olanların arkadaş güven seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür. Arkadaş iletişim alt boyut seviyeleri açısından anne tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Arkadaş yabancılaşma alt boyut seviyeleri açısından anne tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Annesi demokratik olanların arkadaş yabancılaşma seviyeleri annesi demokratik ve baskıcı-otoriter olanların arkadaş yabancılaşma seviyelerine göre anlamlı derecede yüksektir. Arkadaş bağlanma toplanma seviyeleri açısından anne tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Annesi ilgisiz olanların arkadaş bağlanma seviyeleri Annesi demokratik olanların arkadaş bağlanma seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür.

Çizelge 4.20: Korona Virüs Ölçeği ile Yaşam Doyum Ölçeğinin Baba Tutum ile Karşılaştırılması

		Baba Tutumu			Kruskal Wallis H			
		n	Ort.	ss	Sıra Ort.	H	p	Fark**
Korona Virüs Korkusu Ölçeği	Demokratik	174	13,26	6,07	150,43	0,071	0,965	-
	İlgisiz	49	13,47	6,13	153,15			
	Baskıcı-Otoriter	77	12,9	5,17	148,98			
Yaşam Doyum Ölçeği	Demokratik	174	15,07	5,05	168,57	18,559	0,001*	2-1 3-1
	İlgisiz	49	12,33	5,15	118,59			
	Baskıcı-Otoriter	77	12,83	4,25	129,98			

* $p < 0,05$, **Mann Whitney u testi

Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri açısından baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Yaşam doyum ölçek seviyeleri açısından baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Babası demokratik olanların yaşam doyum seviyeleri babası ilgisiz ve baskıcı-otoriter olanların yaşam doyum seviyelerine göre anlamlı derecede yüksektir.

Çizelge 4.21: Anne Bağlanma Ölçeği ile Baba Tutumunun Karşılaştırılması

		Baba Tutumu			Kruskal Wallis H			
		n	Ort.	ss	Sıra Ort.	H	p	Fark**
Anne Güven Alt Boyut	Demokratik	174	22,21	4,44	160,03	5,207	0,074	-
	İlgisiz	49	20,88	4,82	134,31			
	Baskıcı-Otoriter	77	21,60	3,84	139,27			
Anne İletişim Alt Boyut	Demokratik	174	19,67	4,27	155,35	4,188	0,123	-
	İlgisiz	49	17,92	5,21	127,65			
	Baskıcı-Otoriter	77	19,71	4,00	154,07			
Anne Yabancılaşma Alt Boyut	Demokratik	174	21,74	4,20	162,65	11,957	0,001*	2-1
	İlgisiz	49	19,45	4,39	115,44			
	Baskıcı-Otoriter	77	20,92	4,01	145,35			
Anne Bağlanma Toplam	Demokratik	174	50,68	22,81	161,15	8,839	0,001*	2-1
	İlgisiz	49	41,18	19,69	120,57			
	Baskıcı-Otoriter	77	47,01	21,21	145,48			

* $p < 0,05$, **Mann Whitney u testi

Anne güven alt boyut seviyeleri açısından baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır($p>0,05$). Anne iletişim alt boyut seviyeleri açısından baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır($p>0,05$). Anne yabancılaşma alt boyut seviyeleri açısından baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır($p>0,05$). Babası ilgisiz olanların seviyeleri babası demokratik olanların seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür. Anne bağlanma toplanma seviyeleri açısından baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır($p>0,05$). Babası ilgisiz olanların seviyeleri babası demokratik olanların seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür.

Çizelge 4.22: Baba Bağlanma Ölçeği ile Baba Tutumunun Karşılaştırılması

		Baba Tutumu			Kruskal Wallis H			
		n	Ort.	ss	Sıra Ort.	H	p	Fark**
Baba Güven Alt Boyut	Demokratik	174	22,27	4,37	176,55	38,728	0,001*	2-1 3-1
	İlgisiz	49	17,35	6,47	109,30			
	Baskıcı- Otoriter	77	18,57	5,06	117,85			
Baba İletişim Alt Boyut	Demokratik	174	18,27	5,18	160,71	7,549	0,001*	2-1 3-1
	İlgisiz	49	15,73	5,84	123,94			
	Baskıcı- Otoriter	77	17,05	5,66	144,33			
Baba Yabancılaşma Alt Boyut	Demokratik	174	21,39	4,60	171,68	26,934	0,001*	2-1 3-1
	İlgisiz	49	17,47	6,13	108,96			
	Baskıcı- Otoriter	77	18,70	5,25	129,06			
Baba Bağlanma Toplam	Demokratik	174	49,07	22,67	170,22	22,111	0,001*	2-1 3-1
	İlgisiz	49	34,37	16,62	116			
	Baskıcı- Otoriter	77	38,86	18,76	127,88			

* $p<0,05$, **Mann Whitney u testi

Baba güven alt boyut seviyeleri açısından baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır($p>0,05$). Babası demokratik olanların seviyeleri babası ilgisiz ve baskıcı otoriter olanların seviyelerine göre anlamlı derecede yüksektir. Baba iletişim alt boyut seviyeleri açısından baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır($p>0,05$). Babası demokratik olanların seviyeleri babası ilgisiz ve baskıcı otoriter olanların seviyelerine göre anlamlı derecede yüksektir. Baba yabancılaşma alt boyut seviyeleri

açısından baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır($p>0,05$). Babası demokratik olanların seviyeleri babası ilgisiz ve baskıcı otoriter olanların seviyelerine göre anlamlı derecede yüksektir. Baba bağlanma toplanma seviyeleri açısından baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır($p>0,05$). Babası demokratik olanların seviyeleri babası ilgisiz ve baskıcı otoriter olanların seviyelerine göre anlamlı derecede yüksektir.

Çizelge 4.23: Arkadaş Bağlanma Ölçeği ile Baba Tutumunun Karşılaştırılması

		Baba Tutumu			Kruskal Wallis H			
		n	Ort.	ss	Sıra Ort.	H	p	Fark
Arkadaş Güven Alt Boyut	Demokratik	174	22,70	4,38	159,48	4,601	0,100	-
	İlgisiz	49	22,10	4,23	140,98			
	Baskıcı-Otoriter	77	22,12	3,84	136,27			
Arkadaş İletişim Alt Boyut	Demokratik	174	20,46	4,51	151,6	2,706	0,258	-
	İlgisiz	49	20,98	4,50	164,6			
	Baskıcı-Otoriter	77	20,22	3,67	139,03			
Arkadaş Yabancılaşma Alt Boyut	Demokratik	174	22,38	4,67	154,89	1,283	0,527	-
	İlgisiz	49	22,41	3,74	148,84			
	Baskıcı-Otoriter	77	22,19	3,43	141,64			
Arkadaş Bağlanma Toplam	Demokratik	174	52,92	24,06	156,65	2,147	0,342	-
	İlgisiz	49	48,92	24,31	144,2			
	Baskıcı-Otoriter	77	50,51	23,89	140,6			

Arkadaş güven alt boyut seviyeleri açısından baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır($p>0,05$). Arkadaş iletişim alt boyut seviyeleri açısından baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır($p>0,05$). Arkadaş yabancılaşma alt boyut seviyeleri açısından baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır($p>0,05$). Arkadaş bağlanma toplanma seviyeleri açısından baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır($p>0,05$).

5. TARTIŞMA

Araştırma pandemi döneminde ergenlerde ebeveyn ve akran bağlanması, yaşam doyumu ve Covid-19 korkusu arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine yapılmıştır. 16-22 yaşları arasındaki ergenlerin araştırmanın değişkenleri olan ebeveyn ve akran bağlanmasını, yaşam doyumunu ve Covid-19 korkusunu sosyodemografik özelliklere göre incelemek, ölçeklerin alt boyutlarını ebeveyn ve akran bağlanma, yaşam doyumu ve Covid-19 korkusu arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan bu araştırmadan elde edilen bulgular literatür doğrultusunda tartışılmıştır. Araştırmadaki sosyodemografik özellik olan anne ve baba tutum cevapları katılımcıların öznel değerlendirmeleri olup tartışmada öznel değerlendirmelerine göre tartışılmıştır.

5.1 Anne, Baba ve Akran Bağlanma Envanteri İle Yaşam Doyumu, Covid-19 Korkusu Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Araştırmada 16-22 yaş grubu arasındaki ergenlerin anne bağlanma envanteri seviyelerinde, yaşam doyumu, Covid-19 korkusu arasındaki ilişki incelendiğinde Covid-19 korkusunun anne bağlanma toplam seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Yaşam doyum ölçek seviyeleri ile anne bağlanma toplam seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Aralarındaki ilişki aynı yönlü olup gücü orta dereceli bulunmuştur. Yaşam doyum seviyeleri arttıkça anne bağlanma seviyeleri artmaktadır.

Covid-19 korkusu ölçek seviyeleri ile baba bağlanma toplam seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Yaşam doyum ölçek seviyeleri ile baba bağlanma toplam seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Aralarındaki ilişki aynı yönlü olup gücü orta derecelidir. Yaşam doyum seviyeleri arttıkça baba bağlanma seviyeleri artmaktadır. Korona virüs korku ölçek seviyeleri ile yaşam doyum ölçek seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Aksoy ve Atılğan (2021) yapmış oldukları araştırmanın bulguları sonucunda korona virüs korkusu ölçek seviyeleriyle yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı yönünde bulgu elde etmişlerdir.

Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri ile arkadaş bağlanma toplam seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Yaşam doyum ölçek seviyeleri ile arkadaş bağlanma toplam seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Yaşam doyumunu araştıran incelemelere bakıldığında, literatürde son senelerdeki yükselen meraka karşın, ergenlerin yaşam doyumunu araştıran incelemelerin yetişkinlerin yaşam doyumunu araştıran incelemelere göre sık rastlanmamaktadır (Park ve diğerleri, 2004). Literatürde bulunan araştırmalara göre ergen ile ebeveyn arasındaki bağlanma bağının niteliği, ergenin bu bağdaki işlevlerini duygusal ve sosyal ilerleyişine hangi yöntemle gerçekleştirdiğini belirtir. Anne ve babasıyla güvenli bağlanan ergen ve genç yetişkinlerde, toplumsal uygunluk, genel yaşam doyumunu ve kişisel saygı niteliklerinin üstte bulunduğu karşılaşılmıştır (Rice, 1990).

Guarnieri ve diğerleri, (2015) ebeveyn bağlanma, akranlara bağlanma ve duygusal bağlanma ile yaşam doyumunu arasındaki bağı 18-25 yaş grubunda araştırmıştır. Neticeye bakıldığında; anne, baba ve akranlara bağlanma ile yaşam doyumunu anlamlı derecede olumlu şekilde ilişkisi vardır, duygusal bağlanma ise yaşam doyumunu üstünde etkili yordayıcı bir tesiri vardır. Ergenlerde yaşam doyumunu araştıran incelemeler değerlendirildiğinde bu temanın daha iyi ifade edilmesi gerekli olduğunu besleyen bulguların var olduğuna rastlanmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular ebeveyn bağlanmasının ergenlerin yaşam doyumları için önemini ortaya koyup akran bağlanmasının ergenlerin yaşam doyumları için önemli olmadığını ortaya koyarak bu konuda literatüre katkıda bulunmuştur.

Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde araştırmadan elde edilen bulgularda ebeveyn bağlanma ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkide anlamlı farklılığın olması bağlanmanın yaşam doyumunu seviyesinde önemli olduğunu göstermektedir. Ergenlerin aileleriyle vakit geçirmelerinin yaşam doyumunu seviyelerini arttıracak ve covid-19 korkusu seviyesini azaltacak veya olmayacağı yönünde etkileyeceği düşünülmektedir. Bağlanma kavramı ergenlerde önemli olup güvenli bağlanan ergenlerin pandemi gibi bir süreç yaşadıklarında olumsuz yönde etkilenmediklerini ve bağlanma ve yaşam doyumunu arasındaki anlamlı farklılıktan dolayı covid-19 ve yaşam doyumunu arasında bir ilişkinin olmadığı bulgusunun elde edildiği düşünülmektedir. Bağlanmanın güçlü bir kavram olduğu, covid-19 korkusu seviyeleri üzerinde etkilemediği ve kişilerin yaşam doyumunu seviyelerini etkilediği

gözenmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgularla literatüre katkıda bulunulmuştur.

5.2 Covid-19 Korkusu ve Yaşam Doymu Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Korona virüs korku ölçek seviyeleri ile yaşam doyum ölçek seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Karantina süreci toplum, akran ve aile arasındaki bağsal fonksiyonlar kişisel direnci pozitif tesir edebilmektedir. Bu fonksiyonun engellenmesi direnci düşürüp psikolojik zorlanmayı yükseltebilmektedir. Bu sebeple pandemi sürecinde psikolojik zorlanmaların araştırılması, çocuklar ve aileler için müdahale ve engellemeye ait yaklaşımların ilerleyişine yardımcı olabilecektir (IASC, 2020). Aksoy ve Atılgan (2021) yapmış oldukları araştırmanın bulguları sonucunda korona virüs korkusu ölçek seviyeleriyle yaşam doymu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı yönünde bulgu elde etmişlerdir.

5.3 Yaşam Doymu, Covid-19 Korkusu Değişkenlerinin Cinsiyete Bağlı Farklılıkların Değerlendirilmesi

Sosyodemografik özellik olan cinsiyete bağlı olarak yaşam doymu ile arasındaki ilişkide anlamlı farklılık bulunmazken korona virüs korkusu ölçek seviyeleri açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Kadınların korona virüs korku seviyeleri erkeklerin korona virüs korku seviyelerine göre anlamlı derecede yüksektir. Yapılan bir araştırmaya katılanların Covid-19 dönemindeki korku seviyeleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu belirtilmiştir. Buna göre erkeklerin kadınlara göre Covid-19 zamanındaki korku seviyelerinin daha yüksek bulunduğuyula karşılaşılmıştır (Paksoy, 2020). Elde edilen sonuç doğrultusunda çalışmadaki kadın katılımcıların korona virüs korku seviyelerinin erkeklerinin korku seviyelerine göre daha yüksek olduğu bulunması ile literatüre katkıda bulunulmuştur. Araştırmadaki katılımcılarda Covid-19 korkusunun seviyelerinin farklılığı literatürü zenginleştirip araştırma sınırlılıklarına katkıda bulunulmuştur.

5.4 Anne, Baba ve Akran Bağlanma Değişkenlerinin Cinsiyete Bağlı Farklılıkların Değerlendirilmesi

Anne, baba ve akran bağlanma toplanma seviyeleri açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamasına karşın arkadaş iletişim alt boyut seviyeleri açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Cinsiyet değişkeninin ergenlerde ebeveyn ve akran bağlanmasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı bulgusuna elde edilmesine karşın araştırmadaki veriler kadınların arkadaş iletişim seviyeleri erkeklerin arkadaş iletişim seviyelerine göre anlamlı derecede yüksek olduğunu göstermektedir. Priel ve diğerleri (1998); Kumru ve diğerleri (2004) kadınların erkeklere göre daha fazla pozitif tutum gösterdiklerini, bununla birlikte akranları bu tutumları samimi ve yapıcı şekilde idrak ettiklerini ifade etmişlerdir.

5.5 Anne, Baba ve Akran Bağlanma Değişkenlerinin Yaşa Bağlı Farklılıkların Değerlendirilmesi

Yaş değişkeni incelendiğinde anne bağlanma toplanma seviyeleri açısından yaşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. 20 yaşında olanların anne bağlanma toplam seviyeleri 16, 17 ve 18 yaşındakilerin anne bağlanma toplam seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür. Baba bağlanma toplanma seviyeleri açısından yaşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. 19 yaşındakilerin baba bağlanma seviyeleri 16 ve 22 yaşındakilere göre anlamlı derecede düşüktür. Arkadaş bağlanma toplanma seviyeleri açısından yaşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. 16 yaşındakilerin arkadaş bağlanma seviyeleri 19 ve 22 yaşındakilere göre anlamlı derecede yüksektir.

Kumru ve diğerleri (2004) yaş arttıkça ergenlerin bağlanma tutumlarının da arttığını ve pozitif toplumsal tutumları fazlaca yansıttıklarını ifade etmişlerdir. Ergenlerin yaşları arttıkça akranlarına yönelmelerinin ve bağlanma tutumlarının artış gösterdiği söylenebilir. İlerleyen yaşlarda akranlara bağlanmanın artmasının ergenlerin sınıf ortamı gibi ortamlarda geçirdikleri süre ve yaşantılarıyla ilişkili olabileceği söylenebilir. Geçirilen sürenin ve yaşantıların bağlanmanın artmasını destekleyici olabileceği söylenebilir (Günaydın ve Yöndem, 2007). Literatür incelendiğinde ergenlerde bağlanmanın yaş arttıkça arttığı bulgusuna ulaşılmasına karşın araştırmadan elde edilen bulgular bazı değişkenlerde farklılık göstermektedir. Bu

farklılığın sebebinin katılımcıların anne ve baba bağlanma seviyeleriyle anlamlı bir farklılığın olması fakat arkadaş bağlanma ile anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucu elde edilmiştir. Literatürde ergenlerin yaşı arttıkça anne ve baba bağlanmanın akranlarına yöneldiği söylenmesine karşın araştırma bulgularındaki farklılığın karantinada aileyle daha fazla vakit geçirmelerinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Yaşanan sosyal izolasyonun bu durumu destekleyici olduğu söylenebilir. Araştırmadan elde edilen bulgularla literatüre katkı sağladığı düşünülmektedir.

5.6 Korku Virüs Korkusu ve Yaşam Doyumu Değişkenlerinin Yaşa Bağlı Farklılıkların Değerlendirilmesi

Korona virüs korkusu ve yaşam doyumu ölçek seviyeleri açısından yaşlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Gencer'in (2020) araştırmasında araştırmamızdan değişik olarak en genç grubun yaş ortalaması Korona virüs korkusunu çokça hisseden grup olarak meydana çıkmıştır. Araştırmaya katılanların yaşı arttıkça, korona virüs korku seviyesinin düştüğü saptanmıştır. Normal şartlarda ileriki yaşlarda kişilerin türlü hastalıklara karşı karşıya kalma olasılıkları yükselmektedir ve Korona virüs salgını açısından 65 yaşında ve büyük olan kişiler ile beraberinde bulunan kronik rahatsızlığı olan bireyler fazlaca riske maruz kalanlardır (Li ve diğerleri, 2020: 1204; Sağlık Bakanlığı, COVID-19, 2020: 12).

Yaşanan süreçte yaşın ilerlemesiyle birlikte rahatsızlıklardan korkma seviyelerinin çoğalması muhtemeldir (Gencer, 2020). Ergenlik döneminde yaş arttıkça yaşam doyumu seviyesinde azalmaya doğru gidebileceği dile getirilmektedir (Çivitçi, 2010). Yapılmış olan araştırmaların verilerinden elde edilen çıkarımlar yapılan yaş özelliğiyle anlamlı bir farklılığın olmadığını göstermektedir. Araştırmanın yapıldığı zaman ve kişiler bireysel farklılıkları ortaya koyup insanoğlunun yaşanan Covid sürecine adapte olma sürecinin etkisiyle farklı sonuçların elde edildiği düşünülmektedir. Literatürdeki araştırmanın 2021 yıllarının başında yapılmış olması ve bu çalışmanın katılımcılarının 2021 yılının sonları ve 2022 yılının ortalarında ergenlere uygulanmasından kaynaklı farklılık gösterdiği ve Covid-19 pandemi sürecinin, koşullarının ve etkisinin değişkenliğini ortaya koymakta olup literatüre katkıda bulunulmuştur.

5.7 Anne, Baba ve Akran Bağlanma Envanteri İle Yaşam Doyumu, Covid-19 Korkusu Değişkenlerinin Anne ve Baba Tutumuna Bağlı Farklılıkların Değerlendirilmesi

Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri açısından anne tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Yaşam doyum ölçek seviyeleri açısından anne tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Anne tutumu ilgisiz olanların yaşam doyum seviyeleri annesi demokratik ve baskıcı-otoriter olanların seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür. Arkadaş bağlanma toplanma seviyeleri açısından anne tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Annesi ilgisiz olanların arkadaş bağlanma seviyeleri annesi demokratik olanların arkadaş bağlanma seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür.

Korona virüs korkusu ölçek seviyeleri açısından baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Yaşam doyum ölçek seviyeleri açısından baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Babası demokratik olanların yaşam doyum seviyeleri babası ilgisiz ve baskıcı-otoriter olanların yaşam doyum seviyelerine göre anlamlı derecede yüksektir. Literatür incelendiğinde Başaran ve Aksoy (2020:669) yapmış oldukları araştırmalarında, evde karantinada kalma uygulamasına uyum sağlayarak evde vakit geçiren babanın ev ortamında önceye göre daha aktif olarak evin gereksinimlerine yardımcı olduğu ve yükümlülüklerinde artış olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca pandemi dönemi boyunca karantina sürecinde anne ve babaların ailecek yapmış oldukları faaliyetlerin artması ve çocuklar ile beraber oynanan oyunların artış göstermesiyle etkileşim zamanının ve etkisinin aile içi bağları pozitif yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Wang ve arkadaşları (2020:945) araştırmalarında da Covid-19 süreci gibi tüm dünyayı etkileyen pandemi dönemlerinde meydana gelebilecek her çeşit problemi incelemek ve problemlerin çocuklarda anksiyete ve endişe duygularında uzun zamanda ortaya çıkabilecek negatif psikososyal etkilerinden sakınmak için önemli olduğu ve çabanın şart olduğunu belirtmişlerdir.

Kırık ve Özkoçak (2020:133), araştırmalarında anne ve babaların pandemi döneminde teknolojik aletleri kullanımlarının artması çocuklara bir rol model olabileceği ve negatif yönde etkileyebileceğini ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte vakit geçirmeleri ilişkilerini pozitif yönde etkilerken teknolojik

aletlerin kullanım süresinin artması ileriki yaşantıda bağımlılığa sebep olabilir. Halbuki ebeveynlerin teknolojik aletleri ile kullanım içeriklerinde çocuklarını yönlendirmelerde bulunmaları önemlidir (Eastin ve diğerleri, 2006:486). Çalışmadan elde edilen bulgular pandemi dönemindeki ebeveyn tutumlarının çocuklar üzerindeki etkisini bağlanmalarıyla olan ilişkisini göstermektedir. İlgisiz ve baskıcı tutumdaki ebeveyn tutumunun aksine demokratik tutumdaki ebeveynlerin çocuklarının yaşam doyumunun yüksek olduğunu ve korona virüs korkularıyla anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. Pandemi döneminde ergenlerin akranlarıyla ve ebeveynleriyle olan etkileşimlerinin çok olmasının etkisinin olabileceği düşünülmektedir. Teknolojik aletler aracılığıyla akranlarıyla olan etkileşimlerini devam ettirerek pandeminin yaşam doyumunu ve korona virüs korkuları noktasında etkisinin yaşamlarını olumsuz yönde etkilemeyebileceği düşünülmektedir.

Anne bağlanma toplanma seviyeleri açısından anne tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Annesi ilgisiz olanların anne bağlanma seviyeleri, annesi demokratik ve baskıcı-otoriter olanların anne bağlanma seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür. Annesi baskıcı-otoriter olanların anne bağlanma seviyeleri annesi demokratik olanların anne bağlanma seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür. Baba bağlanma toplanma seviyeleri açısından anne tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Babası ilgisiz olanların baba bağlanma seviyeleri babası demokratik ve baskıcı-otoriter olanların seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür. Literatüre bakıldığında Bugental ve Good-now (1998) ebeveynlerin çocuklarının ergenlik çağında sosyalleştiği etrafındakilerle birlikte oluşturduğu bağda değerli bir önem taşır.

Yapılan birtakım incelemeler ergenlerin bu dönemde aileleriyle bağlanma bağlarını birtakım gereksinimleri gidermek sebebiyle genç erişkinliğe doğru sürdürdüklerini belirtmiştir (Furman ve Buhrmester 1992; Nickerson ve Nagle 2005). Reich ve Siegel (2002) kaygılı bağlanma şekline ait ergenlerin, ailelerinin kendilerine de yarattığı “güvenli ortam” hakkında belirsizlik hissettiklerinden dolayı, ergenlik çağlarında aileden özgürlüklerini edinme gayretlerinin yalnız bırakılma fikirleri ve tek başmalık duyguları ile beraber kaygılı bir durumda üstesinden gelmeye gayret ettiklerini ifade etmiştir. Otoriter tavrı kabullenen anne ve babalar çocuklarının anne ve babalarına karşı gösterdikleri kaidelere uyum sağlamaları gerektirdiklerini ve gerekçesi olmadan o kaidelere katlanmalarını talep ederler. Bu tutuma uyum

sağlayan yaşam alanlarında çocukların bir konuda kişisel görüşlerini dile getirmesi mümkün değildir (Baumrind, 1968). Annesi ilgisiz olanların arkadaş bağlanma seviyeleri annesi demokratik olanların arkadaş bağlanma seviyelerine göre anlamlı derecede düşüktür. Nunes ve Mota (2017) yapmış oldukları araştırmada ergenlerin anne ve baba davranışlarını demokratik biçimde idrak etmesi çoğaldıkça güvenli bağlanma seviyelerinin yükseldiği, otoriter anne ve baba davranışında ergenin güvenli bağlanma seviyelerinin düştüğünü ortaya koymuşlardır.

Yapılmış olan araştırmalardan elde edilen bulgularda fark gözetmeksizin, ergenin anne ve baba davranışını demokratik biçimde idrak ettikçe anneye, babaya ve akrana güvenli bağlanma seviyelerinin yükseldiği bulunmuştur (Meesers ve diğerleri, 2017; Ying ve diğerleri, 2015). Ergenin anne ve baba davranışını koruyucu talepçi ve otoriter şekilde idrak etmesi yükseldikçe akrana, anneye ve babaya güvenli bağlanma seviyesinin averajının düştüğü görülmüştür. Literatürdeki keşifler araştırma keşifleri ile aynı biçimdedir ve ergenin ebeveyn davranışlarını kollayıcı - talepçi ya da otoriter olarak idrak etmesi ebeveyne ve akrana güvenli bağlanma düzey averajının düştüğünü göstermektedir (Chow ve diğerleri, 2017; Liu ve diğerleri, 2018; Llorca ve diğerleri, 2017). Ebeveynine güvenli bağlanan ergenlerin akranlarına ve şahsına göre mühim olan bireylere güvenli bağlanması ergenin bütün yakın ve hissel bağlantısında anladığı bağlanma tavrını yargılayarak kişisel mühim olan bireylere güvenli bağlanmasına sebep olmaktadır. Yapılmış araştırmalar incelendiğinde araştırmadan elde edilen bulguların literatürü destekleyici olduğu görülmüştür. Covid-19 pandemi döneminde olan ergenlerin bağlanma ile ilişkisinin pandemiden önceki dönemlerle ilişkilendirildiğinde etkisinin farklı yönde olmadığı görülmüştür.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 Sonuç

Literatür taraması neticesinde ve öğrendiğimiz kadarıyla Covid-19 pandemi döneminde ergenlerin ebeveyn ve akran bağlanması, yaşam doyumu ve Covid-19 korkusu arasındaki ilişkinin incelenmesi hedefiyle yapılmış herhangi bir araştırma bulunmamıştır. Bu açıdan yapılan araştırmanın özgün olduğu düşünülmektedir. Cinsiyet değişkeni yaşam doyumu arasındaki ilişki anlamlı farklılık bulunmazken korona virüs korkusu ölçek seviyeleri açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Yaş değişkeni incelendiğinde korona virüs korkusu ölçek seviyeleri ve yaşam doyum ölçek seviyeleri açısından yaşlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Anne bağlanma toplanma seviyeleri açısından anne davranışları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Baba bağlanma toplanma seviyeleri açısından anne davranışları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Arkadaş bağlanma toplanma seviyeleri açısından anne davranışları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Yapılan araştırmanın sonucuna göre ergenlerde ebeveyn ve akran bağlanmasının yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğuna, Covid-19 korkusunun ebeveyn ve akran bağlanması, yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucu elde edilmiştir. Araştırmaya katılan ergenlerin pandemi döneminin etkilerinden korona virüs korkuları noktasında bir ilişki bulunmamıştır. Bunun sebebinin araştırmanın pandemi döneminin başında değil aradan yaklaşık bir sene geçtikten sonra yapılmasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Bu bulgu sonucunda insanların pandemi dönemine ve korona virüse adapte oldukları ve normalleştirebilecekleri ihtimali düşünülmektedir. Pandemi döneminin ergenlerin ebeveyn ve akranlarıyla olan etkileşimlerinin yaşam doyumlarını etkilemediği bulgusuna ulaşılmıştır. Ergenlerin aileleriyle vakit geçirmelerinin yaşam doyumu seviyelerinin arttıracığı ve covid-19 korkusu seviyesini etkilemeyeceği düşünülmektedir. Bağlanma kavramı ergenlerde önemli olup güvenli bağlanan ergenlerin pandemi gibi bir süreç yaşadıklarında olumsuz yönde etkilenmediklerini ve bağlanma ve yaşam doyumu arasındaki anlamlı farklılıktan dolayı covid-19 ve

yaşam doyumu arasında bir ilişkinin olmadığı bulgusunun elde edildiği düşünülmektedir. Bağlanmanın güçlü bir kavram olduğu, covid-19 korkusu seviyeleri üzerinde kişilerin yaşam doyumu seviyelerini etkilemediği gözlenmektedir. Bu bulgu sonucunda insanların pandemi dönemine ve korona virüse adapte oldukları ve normalleştirebilecekleri ihtimali düşünülmektedir. Pandemi döneminin ergenlerin ebeveyn ve akranlarıyla olan etkileşimlerinin yaşam doyumlarını etkilemediği bulgusuna ulaşılmıştır.

6.2 Öneriler

Covid-19 dünyanın tümünde olan ve sonucu olamayan, refah seviyemize negatif tesirleri olan bir pandemi dönemidir. Kişiler Covid-19 ile yaşamayı benimsemiş görünse de eylemlerini ve gereksinimlerini önceki gibi rahat, refah seviyesinde gerçekleştirememektedirler, anksiyete duygusu egemendir. Bu süreç yeni olduğu için literatürde pandemi ile ilgili çalışmalara ve ölçeklere denk gelmek pek olası değildir. Ama pandemi artık yaşamımızda olacağı için yeni kuşakların ergenlerin yaşamlarının yaşam doyumu noktasındaki neticesinin ne seviyede olduğunu araştırıp, Covid-19 korkusunun ne seviyede olduğunu araştırıp, ebeveyn ve akran bağlanmasının bu durumda diğer değişkenlerle bağlantısının ne seviyede olduğunu bulup, sonuç odaklı araştırmalar uygulandığı kanısında korku seviyelerinin azalmasının ve yaşam doyumlarının fazla olabilmesi yönünden destek olabilmek için literatüre faydası olacak çalışmalar olmalıdır. Çalışma neticesinde bulunan sonuçlar, literatürde bu alanda araştırma yapacak araştırmacılara bir düşünce olması ve pandemi dönemi ile ilgili çalışma açığının yok olması görüşünden oldukça önemlidir.

Araştırmanın evreni İstanbul ilinin Şişli ilçesinde yaşayan ergenlerden oluşmaktadır. Diğer araştırmalar yapılırken araştırmanın evrenini genişleterek diğer illerden ergen katılımcıları ekleyerek araştırmanın bulgularını genişletebilecekleri düşünülmektedir. Katılımcıların 16-22 yaş grubu ergenler dışında ortaokul çağından itibaren 11-12 yaşlarından itibaren daha geniş bir evrende araştırılması bulguların değerlendirilmesinde ve literatüre katkıda daha elverişli olabileceği düşünülmektedir.

Ebeveynlerin pandemi döneminde çocuklarıyla uygun baş etme stratejileri uygulamaları konusunda psikoeğitim verilebilecek ortam oluşturmaları ergenlerin pandemi dönemindeki yaşantılarının etkileri noktasında destekleyici olabileceği düşünülmektedir.

Çocukların karantina sürecinden sonra pandemi döneminden önceki yaşantılarına oryantasyon süreçleri olmadan kaldıkları yerden devam etmeleri bireysel gelişimlerinde ve yaşam doyumları hakkında meydana gelebilecek zorluklarına karşın destekleyici bir çalışmanın olması bu dönemi atlattıklarında kolaylık sağlayabileceği düşünülmektedir. Uzaktan eğitim sürecinde ergenlerin eğitim hayatlarında yaşadıkları zorluklara, yetersizliklere dair geleceklerini etkilememesi için alternatif çalışmalar yapılmasının gerektiği düşünülmektedir.

Korona virüs korkusu yaşayan ergenlerin veya korona virüsten kaynaklı kayıp yaşamış ergenler için eğitim ve psikolojik açıdan destekleyici grupların ve çalışmaların olması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Ahorsu, D.K., Lin, C-Y., Imani, V., Saffari, M., Griffiths, M. D., & Pakpour, A.H.** (2020). The Fear of COVID-19 Scale: Development and initial validation. *International Journal of Mental Health and Addiction*. doi: 10.1007/s11469-020-00270-8
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S.** (1978). *Patterns of Attachment: A Psychological Study of the Stituation*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Aksoy C., Atılğan D.** (2021), COVID-19 Korkusu ve Yaşam Doyum: Özel Yetenek Giriş Sınavlarına Katılan Öğrenciler Örneklemini. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1).
- Aktuğ, T.** (2006). *Ergenlerde Akran Baskısı Ve Benlik Saygısının İncelenmesi*. Mersin: Mersin Üniversitesi SBE.
- Allen, J. P., Marsh, P., McFarland, C., McElhaney, K. B., Land, D. J., ve Jodl, K.M.** (2002). Attachment and autonomy as predictors of the development of social skills and delinquency during midadolescence. *Journal of Consulting & Clinical Psychology*, 70, 56 – 66.
- Allen, J., & Manning, N.** (2007). From safety to affect regulation: Attachment from the vantage point of adolescence. *New Directions For Child And Adolescent Development*, 2007(117), 23-39.
- Appleton, S., & Song, L.** (2008). Life Satisfaction in Urban China: Components and Determinants. *World Development*, 36(11), 2325-2340.
- Arı, M., Bayhan, P., & Artan, İ.** (1995). Farklı ana-baba tutumlarının 4-11 yaş grubu çocuklarında görülen problem durumlarına etkisinin araştırılması. *10. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, (s. 23-38). İstanbul.
- Armsden, G. C., & Greenberg, M. T.** (1987). The Inventory of Parent and Peer Attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 16, 427-451
- Ash, C., & Huebner, E.S.** (2001). Environmental events and life satisfaction reports of adolescents: A test of cognitive mediation. *School Psychology International*, 22, 320–326.
- Aslan, E.** (1992). Benlik Kavramı ve Bireyin Yaşamındaki Etkileri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 7-14.
- Aslan, R.** (2020). Kovid-19 fizyoloji ve psikolojiyi nasıl etkiliyor? *Ayrıntı Dergisi*, 8(88), 47-53.

- Atak, H., Taştan, N.** (2012). Romantik İlişkiler ve Aşk . Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar , 4 (4) , 520-546 .
- Ayan, A., Kırac, F., & Ayan, U. D. A.** (2020). COVID-19 Pandemisi Sürecinde Nükleer Tıp Uygulamaları İçin Kılavuz.
- Aypay, A. ve Eryılmaz, A.** (2011). Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşları ve okultükenmişliği arasındaki ilişkiler. International Online Journal of Educational Sciences, 3(1), 181-199. [Online]: <http://iojes.net> adresinden 09 Eylül 2021 tarihinde indirilmiştir.
- Baker, J. A., Terry, T., Bridger, R., & Winsor, A.** (1997). Schools as caringcommunities: A relational approach to school reform. School PsychologyReview, 26, 586-602.
- Baker, J. A., Dilly, L. J., Aupperlee, J. L., & Patil, S. A.** (2003). Thedevelopmental context of school satisfaction: Schools as psychologically healthy environments. School Psychology Quarterly, 18, 206-221.
- Bakioğlu, F., Korkmaz, O., & Ercan, H.** (2020). Fear of COVID-19 and positivity:Mediating role of intolerance of uncertainty, depression, anxiety, and stress International Journal of Mental Health and Addiction. doi: 10.1007/s11469-020-00331-y
- Bartholomew, K., & Horowitz, L.** (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four category model. Journal of Personality and Social Psychology, 61, 226-241.
- Başaran M. ve Aksoy A. B.** (2020). Anne-Babaların Korona-Virüs (Covid-19) Salgını Sürecinde Aile Yaşantılarına İlişkin Görüşleri. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, (13)71: 669-678.
- Baumrind, D.** (1966). Effects of Authoritative Parental Control on Child Behavior, Child Development, 37(4), 887-907.
- Baumrind, D.** (1968). Authoritarian v.s. authoritative parental control. Adolescence, 3, 255-272.
- Bear, G. G., Manning, M. A., & Izard, C. E.** (2003). Responsible behavior: The importance of social cognition and emotion. School Psychology Quarterly, 18(2), 140-157.
- Berndt, T. ve Hestenes, S. L.** (1996). The developmental course of social support: Family and peers. L. Smolak, M. P. Levine ve R. Striegel-Moore, (Ed.), The developmental psychopathology of eating disorders: Implications for research, prevention, and treatment, (77-106). Mahwah, NJ: Erlbaum
- Bowlby, J.** (1999). Attachment and Loss. New York: Basic Books.
- Bowlby, J.** (2012), Bağlanma ve Kaybetme, Pinhan Yayıncılık İstanbul. Çeviren (Tuğrul Veli Soylu ve Müge Günay Güran).
- Budak, F., & Korkmaz, Ş.** (2020). COVID-19 pandemi sürecine yönelik genel bir değerlendirme: Türkiye örneği. Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi, (1), 62-79.

- Bugental, D. B., & Goodnow, J. G.** (1998). Socialization processes. In N. Eisenberg (Eds.), *Handbook of child psychology: Vol. 3. Social, emotional, and personality development* (pp. 389 – 462). New York: Wiley.
- Chow CM, Hart E, Ellis L, Tan CC.** (2017). Interdependence of attachment styles and relationship quality in parent-adolescent dyads. *J Adolesc* 2017;61:77–86.
- Clonan, S. M., Chafouleas, S. M., McDougal, J. L., & Riley-Tillman, T. C.** (2004). Positive psychology goes to school: Are we there yet? *Psychology in the Schools*, 41(1), 101-110.
- Cüceloğlu, D.** (1990). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çeçen-Eroğul, A. R. ve Bilge-Türk, S.** (2013). Ergenlerde çocukluk örselenme yaşantıları ve öfke ifade tarzları ile benlik saygısı ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 10(1), 1421-1439.
- Çetin, C. ve Anuk, Ö.** (2020). COVID-19 pandemi sürecinde yalnızlık ve psikolojik dayanıklılık: bir kamu üniversitesi öğrencileri örnekleme. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 170-189.
- Çivitçi, A.** (2007), “Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçe’ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları”, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 26. 51-60.
- Çivitci, A.** (2009). İlköğretim öğrencilerinde yaşam doyumunu: Bazı kişisel ve ailesel özelliklerin rolü. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 29-52.
- Çivitci, A.** (2010). Moderator role of self-esteem on the relationship between life satisfaction and depression in early adolescents. *Emotional and Behavioural Difficulties*, 15(2), 141-152.
- Çivitci, N., Çivitci, A. ve Fiyakalı, C.** (2009). Anne-babası boşanmış ve boşanmamış olan ergenlerde yalnızlık ve yaşam doyumunu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(2), 493-525.
- Diener, E.** (1984). Subjective Well-Being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S.** (1985). The Satisfaction With Life Scale, *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Diener, E., Gohm, C. L., Suh, E., & Oishi, S.** (2000). Similarity of the Relations between Marital Status and Subjective Well-Being Across Cultures. *Journal Of Cross-Cultural Psychology*, 31(4), 419-436.
- Doğan T.** (2016). Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry, 8(4), 406-419.
- Eastin, M.S., Greenberg, B.S. ve Hofschire, L.** (2006). Parenting The Internet. *Journal of Communication*, 56: 486-504.
- Engels, R. C. M. E., Decovic M., ve Meeus, V.** (2002). Parenting practices, social skills and peer relationship in adolescence. *Social Behavior and Personality*, 30(1), 3-18.

- Erdoğdu, Y., Koçoğlu, F. ve Sevim, C.** (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde anksiyete ile umutsuzluk düzeylerinin psikososyal ve demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 23(1), 24-37. <https://doi.org/10.5505/kpd.2020.35403>
- Erikson, E.** (1959). *Identity and life cycle*. New York: International Universities Press.
- Eryılmaz, A.** (2011). Ergenlerin öznel iyi oluşlarıyla aile ortamları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Aile ve Toplum*, 7(24), 93-101
- Ettman, C.K., Abdalla, S.M., Cohen, G.H., Sampson, L., Vivier, P.M., Galea, S.** (2020b). Prevalence of depression symptoms in US adults before and during the COVID-19 Pandemic. *JAMA Netw Open* 3(9), e2019686.
- Fitzgerald, F. D., & White, K. J.** (2003). Linking children's social worlds: perspectivetaking in parent-child and peer contexts. *Social Behavior and Personality*, 5(31), 509-522.
- Frisch, M.B.** (2000) Improving Mental and Physical Health Care through Quality of Life Therapy and Assessment. In: Diener, E. and Rahtz, D.R., Eds., *Advances in Quality of Life Theory and Research*, Springer, 207-241. http://dx.doi.org/10.1007/978-94-011-4291-5_10
- Furman, W., & Buhrmester, D.** (1992). Age and Sex Differences in Perceptions of Networks of Personal Relationships. *Child Development*, 63(1), 103.
- Gencer, N.** (2020). Pandemi sürecinde bireylerin Koronavirüs (COVID-19) korkusu: Çorum örneği. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 4, 1153-1173.
- Guarnieri, S., Smorti, M., & Tani, F.** (2015). Attachment relationships and life satisfaction during emerging adulthood. *Social Indicators Research*, 121, 833–847.
- Günaydın B, Yöndem Z. D.** (2007). Ergenlerde Akran Bağlılığının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 129 - 139.
- Harter, S.** (1999). *The construction of the self*. New York: Guilford.
- Hazan, C., ve Zeifman, D.** (1994). Sex and the psychological tether. In K. Bartholomew & D. Perlman (Eds.), *Advances in personal relationships* (pp. 151- 178). London: Jessica Kingsley.
- Helsen, M., Vollebergh, W., ve Meeus, W.** (2000). Social support from parents and friends and emotional problems in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 29(3), 319-335.
- Hilooğlu, S.** (2009). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbaca davranışlarını yordamada sosyal beceri ve yaşam doyumunun rolü. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.*
- Huremović, D.** (2019) *Mental Health of Quarantine and Isolation*, in D. Huremović (Ed.), *Psychiatry of Pandemics, A Mental Health Response to Infection Outbreak*. Switzerland: Springer.

- Huebner, E. S.** (1994). Preliminary development and validation of a multidimensional life satisfaction scale for children. *Psychological Assessment*, 6(2), 149–158.
- Huebner, E. S.** (2004). Research on assesment of life satisfaction of children and adolescents. *Social Indicators Research*, 66, 3-33.
- Jiao, W. Y., Wang, L. N., Liu, J., Fang, S. F., Jiao, F. Y., Pettoello-Mantovani, M. and Somekh, E.** (2020). Behavioral and emotional disorders in children during the COVID-19 epidemic. *The journal of Pediatrics*, 221, 264. <https://10.1016/j.jpeds.2020.03.013>
- Johns Hopkins Medicine.** (2020). Coronavirus COVID-19 (SARS-CoV-2). https://www.hopkinsguides.com/hopkins/view/Johns_Hopkins_ABX_Guide/540747/all/Coronavirus_COVID_19_SARS_CoV_2_ (Erişim Tarihi: 26 Ocak 2021).
- Kırık, A. M. ve Özkoçak, V.** (2020). Yenidünya Düzeni Bağlamında Sosyal Medya ve Yeni Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 45(1): 133-154.
- Karlier-Soydaş, D.** (2011). Ergenlerde ebeveyn izlemesi, sanal zorbalık ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkilerin cinsiyete göre incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kırtıl, S.** (2009). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile yaşam doyumunu düzeylerinin incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kumru, A., Carlo, G. ve Edwards C. P.** (2004). Olumlu sosyal davranışların ilişkisel,kültürel, bilişsel ve duyuşsal bazı değişkenlerle ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*,19 (54): 109- 125.
- Kuruluşlararası Daimi Komite (IASC) Acil Durumlarda Ruh Sağlığı ve Psikososyal Destek Referans Grubu.** (2020) COVID-19 Salgının Ruh Sağlığı ve Psikososyal Etkenler Açısından Ele Alınması, Versiyon 1.5, 17 Mart.
- Lai, J., Ma, S., Wang, Y. Ve ark.** (2020) Factors associated with mental health outcomes among health care workers exposed to Coronavirus disease 2019. *JAMA Netw Open* 2020, 3(3), e203976.
- Li, Q., Guan, X., Wu, P., Wang, X., Zhou, L., Tong, Y., ve Feng, Z.** (2020). Early transmission dynamics in wuhan, china, of novel coronavirus-infected pneumonia. *New England Journal of Medicine*, 382(13), 1199-1207.
- Liu Y, Fei L, Sun X, Wei C, Fang L, Zhongguan L, et al.** (2018). Parental rearing behaviors and adolescent’s social trust: Roles of adolescent self-esteem and class justice climate. *Journal of Child and Family Studies* 2018;27:1415–27.
- Llorca A, Cristina Richaud M, Malonda E.** (2017). Parenting, Peer Relationships, Academic-efficacy, and Academic Achievement: Direct and Mediating Effects. *Front Psychol* 2017;8:2120.

- Loades, M. E., Chatburn, E., Higson-Sweeney, N., Reynolds, S., Shafran, R., Brigden, A. and Crawley, E.** (2020). Rapid Systematic Review: The Impact of Social Isolation and Loneliness on the Mental Health of Children and Adolescents in the Context of COVID-19. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry* 59(11), 1218-1239. <https://doi.org/10.1016/j.jaac.2020.05.009>
- Meredith, P. J., Strong, J., & Feeney, J. A.** (2007). Adult attachment variables predict depression before and after treatment for chronic pain. *European Journal of Pain*, 11(2), 164–170.
- Metin, Mustafa.** (2014). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Morrisette, M.** (2021). School Closures and Social Anxiety During the COVID-19 Pandemic. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry* 60(1), 6-7. <https://doi.org/10.1016/j.jaac.2020.08.436>
- Nelson LM, Simard JF, Oluyomi A ve ark.** (2020) US public concerns about the COVID-19 pandemic from results of a survey given via social media. *JAMA Intern Med*, 180(7), 1020- 1022.
- Neugarten, B., Havighurst, R., & Tobin, S.** (1961). The Measurement of Life Satisfaction. *Journal Of Gerontology*, 16(2), 134-143.
- Nickerson, A. B., & Nagle, R. J.** (2005). Parent and Peer Attachment in Late Childhood and Early Adolescence. *The Journal Of Early Adolescence*, 25(2), 223- 249.
- Noddings, N.** (2006). *Eğitim ve Mutluluk (Çev. Zuhâl Bilgin)*. İstanbul: Kitap Yayıncılık
- Nurmi, J. E., & Pullianiaen, H.** (1991). The changing parent-child relationship, self-esteem and intelligence as determinants of orientation to the future during early adolescence. *Journal of Adolescence*, 14, 35-51.
- Nunes F, Mota CP.** (2017). Parenting styles and suicidal ideation in adolescents: mediating effect of attachment. *Journal of Child and Family Studies* 2017;26:734–47.
- Oosterhoff, B., Palmer, C. A., Wilson, J. and Shook, N.** (2020). Adolescents' motivations to engage in social distancing during the COVID-19 pandemic: Associations with mental and social health. *Journal of Adolescent Health*. 67(2), 179-185. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2020.05.004>
- Özdemir, Y. ve Koruklu, N.** (2013). İlk ergenlikte ana-babaya bağlanma, okula bağlanma ve yaşam doyumu. *İlköğretim Online*, 12(3), 836-848. [Online]: <http://ilkogretimonline.org.tr> adresinden 10 Eylül 2021 tarihinde indirilmiştir.
- Özdoğan, B.** (1997). *Çocuk ve oyun (2 b.)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özyürek, A. & Çetinkaya, A.** (2021). COVID-19 Pandemi Döneminde Aile ve Ebeveyn-Çocuk İlişkilerinin İncelenmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 96-106. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/cagsbd/issue/63182/959761>

- Paksoy, H.M.** (2020). COVID-19 pandemisi ile oluşan korku ve davranışlara inancın etkisi üzerine bir araştırma: Türkiye örneği. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10(2), 135-155.
- Park, N., Huebner, E. S., Laughlin, J. E. Valois, R. F., & Gilman, R.** (2004). A cross-cultural comparison of the dimensions of child and adolescent life satisfaction reports. *Social Indicators Research*, 66, 61-79.
- Pavot, W., & Diener, E.** (1993). Review of the Satisfaction With Life Scale. *Psychological Assessment*, 5(2), 164-172.
- Pavot, W., Diener, E., Colvin, C., & Sandvik, E.** (1991). Further Validation of the Satisfaction With Life Scale: Evidence for the Cross -Method Convergence of WellBeing Measures. *Journal Of Personality Assessment*, 57(1), 149-161.
- Priel B; Mitrany D; Shahar G.** (1998). Closeness, support and reciprocity- a study of attachment styles in adolescence. *Personality and Individual Differences*, 25(6): 1183-1197.
- Raja, S. N., McGee, R., & Stanton, W. R.** (1992). Perceived attachments to parents and peers and psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 21, 471-485.
- Reich, W., & Siegel, H.** (2002). Attachment, ego-identity development and exploratory interest in university students. *Asian Journal Of Social Psychology*, 5(2), 125-134.
- Rice K.** (1990) Attachment in adolescence: a narrative and meta-analytic review. *J Youth Adolesc*, 19:511–538.
- Rosen, Z., Weinberger-Litman, S. L., Rosenzweig, C., Rosmarin, D. H., Muennig, P., Carmody, E. R. and Litman, L.** (2020). Anxiety and distress among the first community quarantined in the US due to COVID-19: Psychological implications for the unfolding crisis.
- Sağlık Bakanlığı.** (2020). COVID-19 (Sars-CoV-2 Enfeksiyonu- Bilim Kurulu Çalışması) Genel Bilgiler, Epidemioloji ve Tanı. Ankara: Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü.
- Santrock, J. W.** (2005). *Adolescence*. Boston: McGraw-Hill
- Savin-Williams, R., ve Berndt, T. J.** (1990). Friendship and peer relations. In S. S. Feldman ve G. R. Elliott (Eds.), *At the threshold: The developing adolescent* (pp. 277–307). Cambridge; MA: Harvard University Press.
- Sroufe, L. A., & Waters, E.** (1977). Attachment as an Organizational Construct. *Child Development*, 48, 1184-1199.
- Steinberg, L.** (2008). A social neuroscience perspective on adolescent risk-taking. *Developmental Review*, 28(1), 78-106.
- Suess, G. J., Grossman, K. E. ve Sroufe, L. A.** (1992). Effects of infant attachment to mother and father quality of adaptation in preschool:From dyadic to individual organization of self. *International Journal of Behavioural Development*, 15, 43-65.

- Sümer N.** (2006) Ergenlikte ebeveyn tutum ve davranışlarının bağlanma kaygısındaki rolü. H. Ü. 11. Ergen Günleri Konuşma Metni.
- Sümer, N., ve Güngör, D.** (1999). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. Türk Psikoloji Dergisi, 14, 35-58.
- Snyder, J., Stoolmiller, M., Wilson, M., & Yamamoto, M.** (2003). Child anger regulation, parental responses to children's anger displays and early child antisocial behavior. *Social Development*, 12, 335-360.
- Şahin, F.** (1994). Yetiştirme Yurtlarında Kalan Gençlerin Benlik Saygıları Üzerine Bir İnceleme. Ankara: Hacettepe Üniversitesi SBE.
- Tarhan, N.** 2003. Gençlikte kimlik bunalımı. <http://www.e-psikiyatri.com> (26.01.2021).
- Taylor, S.** (2019) *The Psychology of Pandemics: Preparing for the Next Global Outbreak of Infectious Disease*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- T.C. Sağlık Bakanlığı.** (2020b). COVID-19 (SARS-CoV-2 Enfeksiyonu) Rehberi. https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/COVID-19_Rehberi.pdf (Erişim Tarihi: 26 Ocak 2021).
- Updegraff, K. A., Mchale, S. G., Crouter, A. C., ve Kupanoff, K.** (2001). Parents' involvement in adolescents' peer relationships: A comparison of mothers' and fathers' roles. *Journal of Marriage and the Family*, 63(3), 655-669.
- Veenhoven, R.** (1989). National Wealth and Individual Happiness. In: Grunert, K.G., Ölander, F. (eds) *Understanding Economic Behaviour. Theory and Decision Library*, vol 11. Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/978-94-009-2470-3_2
- Wang, G., Zhang, Y., Zhao, J., Zhang, J. ve Jiang, F.** (2020). Mitigate The Effects Of Home Confinement On Children During The COVID-19 Outbreak. *The Lancet*, 395(10228): 945- 947.
- World Health Organization.** (1948). United Nations World Health Organization Interim Commission. Official reports of the World Health Organization, No:2, New York. p.16.
- World Health Organization.** (2020a). Q&A on coronaviruses (COVID-19). Retrieved 26 January 2020 from: <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/q-a-coronaviruses#:~:text=symptoms>.
- World Health Organization.** (2020b). WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 – 18 March 2020. Retrieved 26 January 2020 from: <https://www.who.int/dg/speeches/detail/whodirector-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19%2D%2D-18-march-2020>.
- Xie, X., Xue, Q., Zhou, Y., Zhu, K., Liu, Q., Zhang, J. and Song, R.** (2020). Mental health status among children in home confinement during the coronavirus disease 2019 outbreak in Hubei Province, China. *JAMA pediatrics*, 174(9), 898-900. Doi:10.1001/jamapediatrics.2020.1619
- Yavuz, K.** (1991). Anne ve Çocuk. *Aile ve Toplum Dergisi*, 1(2), 12-18.

- Yavuzer, H.** (2000). Eğitim ve Gelişim Özellikleriyle Okul Çağı Çocuğu. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yetim, Ü.** (1993). Life satisfaction: A study based on the organization of personal projects. *Social Indicators Research*, 29(3), 277-289.
- Ying L, Ma F, Huang H, Guo X, Chen C, Xu F.** (2015). Parental Monitoring, Parent-Adolescent Communication, and Adolescents' Trust in Their Parents in China. *PLoS One* 2015;10:e0134730.
- Yiğit, H.** (2010). Ergenlerin benlik saygılarının yaşam doyumu ve bazı özlük nitelikleri açısından incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yörükoğlu, A.** (1998). Değişen Toplumda Aile ve Çocuk (23. Basım b.). İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.
- Yörükoğlu, A.** (2004). Gençlik çağı ruh sağlığı ve ruhsal sorunlar. İstanbul: Özgür yayımları.
- Zhou, S. J., Zhang, L. G., Wang, L. L., Guo, Z. C., Wang, J. Q., Chen, J. C. and Chen, J. X.** (2020). Prevalence and socio-demographic correlates of psychological health problems in Chinese adolescents during the outbreak of COVID-19. *European Child & Adolescent Psychiatry* 29, 749-758. <https://doi.org/10.1007/s00787-020-01541-4>

EKLER

EK-1: ETİK KURUL ONAY FORMU

EK-2: BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

EK-3: VELİ ONAY MEKTUBU

EK-4: SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

EK-5: COVID-19 KORKUSU ÖLÇEĞİ

EK- 6: YAŞAM DOYUMU ÖLÇEĞİ

EK-7: EBEVEYN VE AKRAN BAĞLANMA ENVANTERİ - KISA FORMU

Ek-1: Etik Kurul Onay Formu

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
Etik Kurul

İSTANBUL

GEDIKXVER.STTESİ - EEK

Kurul

0000222414

E-71457743-050.01.04-2022.137548.5

Konu Etik Kurul Kararı (Dr. Öğr. Üyesi Hakan DUMAN)

12/01/2022

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Hakan DUMAN

Üniversitemiz Etik Kurulunun 11.01.2022 tarihli 2022/1 sayılı toplantısında; "Ergenlerde Ebeveyn ve Akran Bağlanması, Yaşam Doyumu, Covid-19 Korkusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı başvurusu görüşüldü. Yapılan görüşme sonunda: Duman'ın "Ergenlerde Ebeveyn ve Akran Bağlanması, Yaşam Doyumu, Covid-19 Korkusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı başvurunun etik olarak uygun olduğuna katılanların oy birliği ile karar verildi.

Prof. Dr. Fazıl Kerim ATAMER Etik

Kurul Başkanı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:

B7BAE032-OOED-493B-9004-89004B159C58

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turki.gov.tr/istanbul-zedik-universitesi-ebvs>

Adres: Cumhuriyet Mah. Ilkbahar Sok. No1

Telefon No: 444 5 438

Faks No: 0216 452 87 17

e-Posta: info@gedik.edu.tr

KEP Adresi: gedikuniversitesi@hs01.kep.tr

Ayrıntılı bilgi için: Eda SARI

Fakülte Sekreter V.

Telefon No: 444 5 438

Ek-2: Bilgilendirilmiş Onam Formu

Değerli Katılımcı;

Dr. Öğr. Üyesi Hakan Duman danışmanlığında Gedik Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Yasemin Bilgi Uzar tarafından yürütülen, " Ergenlerde Ebeveyn Ve Akran Bağlanması, Yaşam Doymu, Covid-19 Korkusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı tez araştırmasına katılımınız rica olunmaktadır. Araştırmanın amacı, 16-22 yaş grubundaki ergenlerde ebeveyn ve akran bağlanma ile yaşam doymu ve Covid-19 korkusu arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için tüm soruların eksiksiz yanıtlanması, verilen cevapların samimi ve içten olması oldukça önemlidir. Sizden alınan bilgiler gizli tutulacak ve sadece bilimsel araştırma amacıyla araştırmacı tarafından kullanılacaktır. Araştırmaya katıldığınızda sizin için herhangi bir masrafı olmayacaktır. Çalışmadan istediğiniz zaman çekilebilirsiniz. Çalışmayı yarım bıraktığınız takdirde verileriniz araştırma için kullanılmayacaktır. Araştırma ile ilgili bilgi almak veya görüş bildirmek isterseniz araştırmacı Yasemin Bilgi Uzar (.....) ile iletişime geçebilirsiniz. Katılımınız için teşekkürler.

Çalışmaya katılmayı kabul ediyorum. ()

Yasemin BİLGİ UZAR

İstanbul Gedik Üniversitesi

Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı

Ek-3: Veli Onay Mektubu

Sayın Veliler, Sevgili Anne-Babalar,

Dr. Öğr. Üyesi Hakan Duman danışmanlığında Gedik Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Yasemin Bilgi Uzar tarafından yürütülen bitirme tezi kapsamında, Ergenlerde Ebeveyn Ve Akran Bağlanması, Yaşam Doyumu, Covid-19 Korkusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı araştırma projesini yürütmekteyiz. Araştırmanın amacı, 16-22 yaş grubundaki ergenlerde ebeveyn ve akran bağlanma ile yaşam doyumu ve Covid-19 korkusu arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaçla çocuklarınızın bazı anketleri doldurmasına ihtiyaç duymaktayız.

Katılmasına izin verdiğiniz takdirde çocuğunuz anketi kurumda ders saatinde dolduracaktır. Çocuğunuzun cevaplayacağı soruların onun psikolojik gelişimine olumsuz etkisi olmayacağından emin olabilirsiniz. Çocuğunuzun dolduracağı anketlerde cevapları kesinlikle gizli tutulacak ve bu cevaplar sadece bilimsel araştırma amacıyla kullanılacaktır. Çalışmanın amacına ulaşması için tüm soruların eksiksiz yanıtlanması, verilen cevapların samimi ve içten olması oldukça önemlidir. Bu formu imzaladıktan sonra çocuğunuz katılımcılıktan ayrılma hakkına sahiptir.

Araştırma ile ilgili bilgi almak veya görüş bildirmek isterseniz araştırmacı Yasemin Bilgi Uzar (.....) ile iletişime geçebilirsiniz. Katılımınız için teşekkürler.

Saygılarımızla,

Lütfen bu araştırmaya çocuğunuzun katılması konusundaki tercihinizi aşağıdaki seçeneklerden size en uygun gelenin altına imzanızı atarak belirtiniz ve bu formu çocuğunuzla okula geri gönderiniz.

A) Bu araştırmaya tamamen gönüllü olarak çocuğum olmasına'nın katılımcı izin veriyorum, zin vermiyorum.

B) Çalışmayı çocuğumun istediği zaman yarıda kesip bırakabileceğimi biliyorum ve verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı olarak kullanılmasını kabul ediyorum, kabul etmiyorum.

Baba Adı-Soyadı..... Anne Adı-Soyadı.....

İmza a..... İmza.....

Ek-4: Sosyodemografik Bilgi Formu

Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()

Yaşınız: 16 () 17 () 18 () 19 () 20 () 21 () 22 ()

Anne Eğitim Düzeyi: İlk Okul () Orta Okul () Lise () Üniversite ()

Baba Eğitim Düzeyi: İlk Okul () Orta Okul () Lise () Üniversite ()

Ebeveyn evlilik durumu: Beraber () Ayrı () Anne Sağ - Baba Merhum ()

Anne Merhum – Baba Sağ ()

Anne tutumu: Demokratik () İlgisiz () Baskıcı-Otoriter ()

Baba tutumu: Demokratik () İlgisiz () Baskıcı-Otoriter ()

Ek-5: Covid-19 Korkusu Ölçeği

Değerli Katılımcı, aşağıda sizinle ilgili ifadeler bulunmaktadır. Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyunuz ve sizi en iyi tanımlayan seçeneği işaretleyiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Sizden beklenen içtenlikle cevap vererek bilimsel bir çalışmaya yardımcı olmanız. Lütfen bütün sorularla ilgili görüşlerinizi ifade ediniz.

Puanlama Yönergesi

Alt boyut ve madde sayısı: Tek boyut ve 7 maddeden oluşmaktadır.

Ölçeğin değerlendirilmesi: Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçeğin tüm maddelerinden alınan toplam puan bireyin yaşadığı Korona virüs (Covid-19) korkusu düzeyini yansıtmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 7 ile 35 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan yüksek düzeyde Korona virüs korkusu yaşamak anlamına gelmektedir.

	1: Kesinlikle katılmıyorum	2: Katılmıyorum,	3: Kararsızım,	4: Katılıyorum	5: Kesinlikle katılıyorum
1. Korona virüsten (Covid-19) çok korkuyorum.					
2. Korona virüsü düşünmek beni rahatsız ediyor.					
3. Korona virüsü düşündüğümde ellerim soğuk soğuk terliyor.					
4. Korona virüs nedeniyle hayatımı kaybetmekten korkuyorum.					
5. Sosyal medyada korona virüsle ilgili hikâyeleri ve haberleri gördüğümde gerilir veya endişelenirim.					
6. Korona virüse yakalanacağım korkusundan dolayı uyuyamıyorum.					
7. Korona virüse yakalanacağımı düşündüğümde kalbim hızla çarpmaya başlıyor.					

Ek- 6: Yaşam Doyumu Ölçeği

Değerli Katılımcı, aşağıda sizinle ilgili ifadeler bulunmaktadır. Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyunuz ve sizi en iyi tanımlayan seçeneği işaretleyiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Sizden beklenen içtenlikle cevap vererek bilimsel bir çalışmaya yardımcı olmanız. Lütfen bütün sorularla ilgili görüşlerinizi ifade ediniz.

Ölçeğin değerlendirilmesi: Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçeğin tüm maddelerinden alınan toplam puan bireyin yaşam doyumu düzeyini yansıtmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 7 ile 35 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puan arttıkça yaşam doyumu artmaktadır.

	1. Hiç Katılmıyorum	2. Çok Az Katılıyorum	3. Orta Düzeyde Katılıyorum	4. Büyük Oranda Katılıyorum,	5. Tamamen Katılıyorum
1. İdeallerime yakın bir yaşantım vardır.					
2. Yaşam koşullarım mükemmeldir.					
3. Yaşamımdan memnunum.					
4. Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.					
5. Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.					

Ek-7: Ebeveyn ve Akran Bağlanma Envanteri - Kısa Formu

Ölçek anne-baba ve arkadaşlara bağlanmayı ölçmek için geliştirilmiştir. Ölçeğin orjinal formunda 3 alt boyut (güven, iletişim ve yabancılaşma) olmasına karşın, Türk ergen örnekleminde farklı bir faktör yapısı bulunmuştur (Bkz., Günaydın ve ark., 2005). Dolayısıyla toplam bağlanma skoru hesaplanırken 2., 4., 5., 6., 9. ve 10. maddelerin ters kodlanıp diğer maddeler ile toplanması tavsiye edilir.

ÖNEMLİ NOT: Maddelerdeki ‘anne’ ifadesi değiştirilerek anne, baba ve arkadaş için ayrı formlar oluşturulabilir.

7’li derecelendirme yöntemine göre:

1 = Asla

7 = Daima

Ölçek maddeleri (Anne Formu):

1. Annem duygularıma saygı gösterir.
2. Annem başka biri olsun isterdim.
3. Annem beni olduğum gibi kabul eder.
4. Sorunlarım hakkında annemle konuştuğumda kendimden utanırım ya da kendimi kötü hissederim.
5. Evde kolayca keyfim kaçar.
6. Annemin kendi problemleri olduğundan, onu bir de kendiminkilerle sıkmak istemem.
7. Kim olduğumu daha iyi anlamamda annem bana yol gösterir.
8. Bir sorunum olduğunda ya da başım sıkıştığında bunu anneme anlatırım.
9. Anneme kızgınlık duyuyorum.
10. Annemden pek ilgi görmüyorum.
11. Kızgın olduğumda annem anlayışlı olmaya çalışır.
12. Annem bir şeyin beni rahatsız ettiğini hissederse, bana nedenini sorar.

(Baba Formu):

1. Babam duygularıma saygı gösterir.
2. Babam başka biri olsun isterdim.
3. Babam beni olduğum gibi kabul eder.
4. Sorunlarım hakkında babamla konuştuğumda kendimden utanırım ya da kendimi kötü hissederim.
5. Evde kolayca keyfim kaçır.
6. Babamın kendi problemleri olduğundan, onu bir de kendiminkilerle sıkmak istemem.
7. Kim olduğumu daha iyi anlamamda babam bana yol gösterir.
8. Bir sorunum olduğunda ya da başım sıkıştığında bunu babama anlatırım.
9. Babama kızgınlık duyuyorum.
10. Babamdan pek ilgi görmüyorum.
11. Kızgın olduğumda babam anlayışlı olmaya çalışır.
12. Babam bir şeyin beni rahatsız ettiğini hissederse, bana nedenini sorar.

(Arkadaş Formu):

1. Arkadaşlarım duygularıma saygı gösterir.
2. Arkadaşlarım başka biri olsun isterdim.
3. Arkadaşlarım beni olduğum gibi kabul eder.
4. Sorunlarım hakkında arkadaşlarımla konuştuğumda kendimden utanırım ya da kendimi kötü hissederim.
5. Evde kolayca keyfim kaçır.
6. Arkadaşlarımla kendi problemleri olduğundan, onu bir de kendiminkilerle sıkmak istemem.
7. Kim olduğumu daha iyi anlamamda babam bana yol gösterir.
8. Bir sorunum olduğunda ya da başım sıkıştığında bunu arkadaşlarıma anlatırım.

9. Arkadaşlarıma kızgınlık duyuyorum.
10. Arkadaşlarımdan pek ilgi görmüyorum.
11. Kızgın olduğumda arkadaşlarım anlayışlı olmaya çalışır.
12. Arkadaşlarım bir şeyin beni rahatsız ettiğini hissederse, bana nedenini sorar.

ÖZGEÇMİŞ

EĞİTİM BİLGİLERİ:

- 2022 İstanbul Üniversitesi Öğrenci Koçluğu Eğitimi
- 2019-2022 Gedik Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisansı
- 2019 Marmara Üniversitesi Aile Danışmanlığı Eğitimi
- 2018-2019 Marmara Üniversitesi Pedagojik Formasyon, Rehberlik
- 2013-2018 Girne Amerikan Üniversitesi Beşeri Bilimler Fakültesi, Psikoloji (İngilizce) 3,12/4
- 2009-2013 Özel Edirne Beykent Anadolu Lisesi

MESLEKİ DENEYİMİ:

- İstanbul Özel Eğitim Kurumlarında Rehber Öğretmenliği ve Öğrenci Danışmanlığı İstanbul Özel Klinikte Çocuk ve Ergen Psikoloğu
- Kartal Belediyesi Yüksek Lisans Stajyerliği
- Maltepe Fatih Sultan Mehmet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde Pedagojik Formasyon Stajı
- Edirne Özel Klinikte Gönüllü Stajyerlik
- Edirne Balkan Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi'nde Zorunlu Staj
- SOS Çocukköyü Derneği KKTC, Girne Gençlik Evi'nde Gönüllü Stajyerlik